

"Welcome, the sun" | Oil on Canvas - Éva Borka

KELLEMEK KARÁCSONYI ÜNNEPEKET ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET
KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNAK!

WE WISH ALL OUR READERS A MERRY CHRISTMAS
AND A HAPPY NEW YEAR!

Karácsonyi összeállításunk 3, 18-19, 25, 36
Christmas compilation 17, 19-20, 31

Levél Magyarországról — Pekár István
16-17

Képes Ajánló

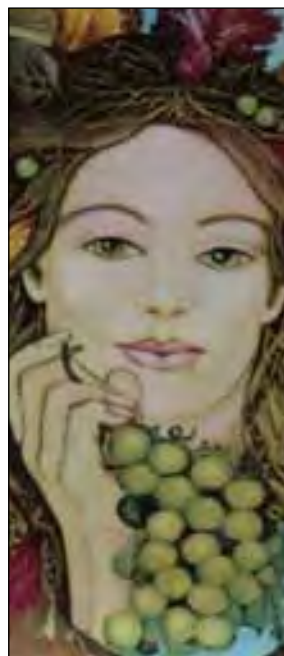
OFFERINGS PICTURED

... show you some of the articles to choose from in this issue.

Mátyás király,
harmadik (utolsó)
rész 10-12

Darkness after
Noon
4-6

Szegedy Krisztina:

Finom porcelánok 2. rész
22
Fine Magyar Porcelain Part 2
23

Gyereksarok
36

Folytatjuk a
Barangolást a Dél
Dunántúlon
28, 30

Wanderlust:
Southern Transdanubia
29, 31

Szellemi
értékeink:
Berzsenyi Dániel
22-23

Hungarian Poets:
Dániel Berzsenyi
24-25

Sólyom László beszéde 7-8
In the Words of the
President 8-9

Paul Hellyer:
Famous Hungarians:
Ferenc Puskás
14-15

RAJTUNK MÚLIK

Eredményességünket - függetlenül attól, hogy az pozitív, vagy negatív - alapvetően a személyes tapasztalatunkon és értékeinken alapuló döntések határozzák meg. A hatékony ember legfontosabb tulajdonsága az, ha nem hagyja, hogy a körülmények határozzák meg cselekedeteit, hanem felelősséget vállal

tetteiért...

Milyen egyszerűnek hangzik! Mindnyájan szeretnénk hatékonyak lenni, ha máshol nem, legalább a szereteteink körében. Azt szeretnénk, ha gyermekeink odafigyelnének ránk, ha megfontolnák életbölcsségeinket, amelyeket az óvás reményében osztunk meg velük. Azt szeretnénk, ha társunk, vagy főnökünk, esetleg alkalmazottunk komolyan venné az egyébként jól átgondolt mondanivalónkat. De mindez csak akkor lehetséges, ha nem a körülmények diktálják reakciónkat, hanem magunk vállalunk felelősséget érte.

Amikor először ráébredtem arra a tényre, hogy rajtam múlik, hogyan reagálok egy adott helyzetre, akkor úgy éreztem ez a tudat elképesztően „felszabadít”. Viszont annak ellenére, hogy csak húsz éves voltam, nehéz volt újraírni a húsz éve megszokott életsémáimat. Az ember ugyanis észre sem veszi, hogy mennyi apró, elrontott helyzetben keresi a „vádoltakat”, keresi, hogy kire vagy mire lehet fogni a félresikeredett történeteket.

Ám az igaz, hogy „emberi” ez a fajta vádoló viselkedés, de később egy bizonyos Viktor Frankl megrázó példájából azt is megtanultam, hogy még a legszörnyűbb helyzetben is, az indíték és a reakció között képesek vagyunk dönteni. (Az 1905 Bécsben született Frankl a neurológia és a pszichiátria területére szakosodott, különösen a depresszió és az öngyilkosság kérdéseire fordítva figyelmét. 1942 őszén feleségével és szüleivel együtt a theresienstadt-i koncentrációs táborba deportálták. 1945.

április 27-én szabadult, de közvetlen rokonai közül csak a nővére menekült meg, akinek sikerült Ausztráliába emigrálnia még a deportálások előtt. Frankl a maga és mások szenvedéseinek révén jutott arra a következtetésre, hogy a legabszurdabb, legfájdalmasabb és legembertelenebb helyzetben is van az életnek egy lehetséges értelme, amitől a szenvedés is értelmet nyer.)

Tehát egy adott helyzetben nem feltétlenül muszáj egy impulzusra rögtön reagálni, sőt inkább kellene egy nagyot lélegezni, és akármennyire rövid az a lélegzési szünet, abban a szünetben lehet úgy dönteni, hogy pozitívan viszonyul az ember, akár a negatív ösztönzésre is. Frankl tanítása szerint mindnyájan rendelkezünk azzal a képességgel, hogy elképzeljünk egy olyan jövőt az agyunkban, ami eltér jelen

Juhász Gyula: Karácsony felé
„Szép Tündérország támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megszáll egy titkos, gyönyörű ígétet,
Ilyenkor decemberben.
... Bizalmas szívvel járom a világot
S amit az élet vágott,
Beheggesztem a sebet a szívemben
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben
... És valahol csak kétkedő beszéd
Hallok szomorúan nézek,
A kis Jézuska itt van a közelben,
Legyünk hát jobbak s higgyünk
rendületlen
S ne csak így decemberben”

[folytatás a 13. oldalon]

EMPOWERMENT

Regardless of whether they are positive or negative, our achievements are determined in the main by decisions which we base on our values and our personal experience. The most important characteristic of an effective person is proactivity, that is, taking responsibility for actions, and those actions not being determined by circumstance.

Sounds simple enough... We'd all like to be effective, at least within the circle of our loved ones. We'd like our children to pay attention to what we have to say, to think about the life experience which we share with them in the hope that we will spare them from life's pain. We'd like our partner, our boss, maybe our employee to take what we have to say seriously, especially when we have thought it through carefully. But all of this is only possible if it's not circumstances dictating our reactions, if we take responsibility for our reactions ourselves.

When I first woke up to the fact that it is up to me how I react in any given situation, I felt frighteningly empowered. And yet, in spite of being only 20, I found it difficult to rewrite 20 years of scripts I had been living. We don't even notice just how frequently we search for a scapegoat, for whom or what to blame when things go wrong.

It's true this blaming behaviour is certainly "human", but later I learnt from Viktor Frankl's soul-stirring example that even in the most terrible situation we have the freedom to decide between stimulus and response. (Born in Vienna in 1905, Frankl specialized in neurology and psychiatry, concentrating on the topics of depression and suicide. In September 1942, along with his wife and his parents, he was deported to the Theresienstadt concentration camp. He was freed by the Americans on 27 April 1945, but among his immediate family, his sister was the only survivor, having escaped by emigrating to Australia just before

the deportations. It was due to his and others' suffering in these camps that Frankl came to the conclusion that even in the most absurd, the most painful and most inhumane situation, life still potentially has meaning, through which even suffering becomes meaningful.)

So in any given situation we don't have to react to a stimulus immediately - in fact what we should do instead is take a deep breath, and no matter how short or long the gap is, we can decide during that breathing space that we will respond positively, even to a negative stimulus. According to Frankl's teachings we all have the ability to imagine, that is to create a vision in our minds beyond our present reality; we all have a conscience - an inner awareness of right and wrong; furthermore we all have independent will, in other words the ability to act based on self-awareness.

[continued on p. 13]

múlt

-

kor

DARKNESS AFTER NOON

HUNGARY' HISTORY FROM 1456 TO 1560

MATTHIAS' FLAMBOYANT EMPIRE

After Hunyadi's death in 1456, the king, Ladislas V, succumbed to the intrigues of his courtiers and perfidiously arrested and executed the great general's elder son, László. This understandably angered the nation so much that the king had to flee to Prague, the capital of his other kingdom, Bohemia. He took with him Hunyadi's second son, Matthias, as a hostage. A few months later king Ladislas died – ironically of the same plague that had killed John Hunyadi.

The nation, tired of the misrule of foreign kings and foreign courtiers, decided to elect the son of the country's greatest soldier as sovereign.

Matthias I (or Mátyás Hunyadi) (1458-1490) was only eighteen when he returned to Buda to become the country's greatest king. The brilliant and energetic young man began his reign by breaking up the cliques of some magnates opposing his election. He did this by using a judicious mixture of charm, strength and cunning: he simply moved his enemies to higher offices – away from the court, the seat of power. Thus he made his family's archenemy, Újlaki, the king of Bosnia, Hungary's southernmost province. He had more trouble with his friends, especially with his domineering uncle, Mihály Szilágyi, who had been appointed regent during Matthias' minority. Matthias made it abundantly clear that he was mature enough to rule alone and disposed of his impetuous uncle by making him Captain-General of the Turk-harassed southern frontier.

Then he dealt with the marauding Hussite Czech raiders in the north, recruiting the useful elements among the defeated raiders into his future mercenary army. From these adventurers he eventually formed the greatest mercenary troop of his era, called the "Black Army".

He stabilised the nation's finances by imposing upon the entire nation a fair and equitable system of taxation, based on each person's income, and complemented the royal revenue with the yield from the mines and crown-estates. In addition to these regular revenues, he also imposed special levies when the need arose. He was thus able to finance the "Black Army" and conduct his many campaigns without undue loss of Hungarian blood. The treasury, not the poor, bore the burden of his immense social and cultural expenditure, which raised the nation's economic and cultural standard above that of the rest of contemporary Europe.

Matthias understood the importance of urban development. By strengthening the status of the towns he added a powerful "third estate", the town burghesses to the other two estates (clergy and nobility). Promotion into this new "middle class" was made free to any serf who had the will and talent to improve his status. Had peaceful times followed Matthias' reign, Hungary would have built the most equitable and progressive social system in Europe. His legal reforms protected the lower classes, allowing them the right to appeal against the sentences of the baronial courts to the royal courts ("Tabula", "Curia"), which were headed by professional jurists (often of lower-class birth) or by himself.

Matthias' foreign policy disappointed those who expected him to continue his father's crusades against the Turks. He realised that the Magyar nation was not strong enough to chase the Turks out of Europe without bleeding to death in the process. He was also realistic enough not to count on the "help" of the West. So he prepared a long-range plan, aiming ultimately at possession of the crown of the Holy Roman Empire so that he could use the empire's military might to deal with the Turkish menace. As Hungary had never been a member state of the Empire, he tried to gain the crown of Bohemia, which was one of the member states with the right to vote in the election of the Emperor. Thus he fought a long war against the king of Bohemia and his allies and also against Emperor Frederick, allying himself first with the one, then with the other. Eventually he managed to obtain the Bohemian crown – without the right to vote – and then he also conquered Austria from the Emperor – without decisively defeating him.

He also led short, mainly defensive campaigns against the Turks and managed to build up a defensive belt in the south with the inclusion of such vassal states as Bosnia, Serbia, Wallachia and others governed by his troublesome friends or placated enemies. He refused, however, to commit his beloved Magyars or expensive mercenaries to adventurous campaigns deep in Turkish territory.

Matthias, a son of the Renaissance, was a true and intelligent patron of art and literature. He had the castle of Buda rebuilt in French "flamboyant" style and gathered his humanist friends to court. His third wife, Beatrice, brought from Italy many artists and scientists who helped Buda to become one of the great centres of humanism. Matthias' library of illuminated codices, the "Corvina", was one of the largest in Europe. As part of his cultural program, he founded a university in Pozsony (the third Hungarian university). Book printing began in Buda in 1473.

Matthias' apparent passivity in regard to the Turkish question, his obscure western policy and the increasing financial burdens resulting from his policies led to unrest among the magnates. Though Matthias managed to deal with these dissensions in his autocratic way, he soon found himself friendless among the barons.

Increasing loneliness cursed his family life, too. His first wife died while they were both still children. His second wife, Catherine, the daughter of the Bohemian king, died in childbirth together with the newborn child, a son. His third wife, Beatrice d'Este, Princess of Naples-Aragonia, bore him no children. Between his marriages he met Barbara Krebs, the daughter of the mayor of Breslau, who bore him a son. Matthias took his illegitimate son to his court, giving him a fine education and the title of a duke (John Corvinus). Not having any legitimate children, it was his wish to make the intelligent, courageous boy his heir and successor – an arrangement not unusual in those times.

By 1490 Hungary was a powerful state with a population of 4 million (the same as England) and Matthias, now fifty, was the most influential ruler of Central Europe. His far-reaching plans seemed to be approaching their realization: he

was king of Bohemia, Austria was a Hungarian province, the Turks had been chastised and he had powerful friends supporting his imperial ambitions. . . Then, one day, while visiting Hungarian-occupied Vienna, he fell ill and died under somewhat suspicious circumstances.

The dowager queen and the barons disavowed their previous promises and rejected John Corvinus, who would have made a better king than any of Matthias' successors – just as his mother would have made a better queen than any of Matthias' wives.

NATIONAL SELF-DESTRUCTION

The magnates wanted a weak king and the queen wanted a husband. Władysław Jagello obliged in both respects and so he was elected king under the name Władysław II (1490–1516). He married Beatrice in a sham ceremony, which was later annulled, disbanded the "Black Army" and promptly lost Austria. Otherwise he obligingly left the government of Hungary to the barons. The magnates, possessed by a madness of self-destruction, swept away the fine state structure of social justice and equal taxation, stripped the country of practically all revenues and defence ability. Instead they concentrated on endless and barren parliamentary debates with the representatives of the lower nobility over decisions which were rarely formulated and never respected. They then attempted to impose further tax burdens on the lower classes and the burgesses who refused to pay.

Then, in the face of the increasing Turkish menace, in 1514 the Primate-Archbishop, Cardinal Bakócz, received the Pope's authority to raise a crusader army. The poor nobles, over-taxed citizens of the towns and the serfs flocked to the army, which was placed under the command of an able officer, the Székely nobleman, György Dózsa. The barons became suspicious, besides they did not want to lose their serfs at the time of the harvest. They tried to restrict the recruiting and to penalize those who had already signed up. Soon clashes began and the crusaders (who called themselves "kuruc", a distortion of the Latin "crux": "cross") turned against the barons and prelates. Soon a full-scale civil war broke out in the south between the barons of this region and the "kuruc". The Primate hastily withdrew the crusaders' commission but Dózsa still considered himself the king's commander and continued fighting the magnates who obstructed the army's movements with their own private troops. Battles of increasing vehemence were followed by retaliations of increasing cruelty on both sides. A few weeks later, the inexperienced kuruc army was crushed by the regular army of the governor of Transylvania, John Zápolya. The victor – who was destined to become one of the most fateful figures of Hungarian history – punished the captured leaders with the savage cruelty usual in the rest of Europe in those times, but which the humane Hungarians found monstrous.

Subsequently the revengeful Diet – for once unified – inflicted various restrictions upon the serfs, whom they held responsible for the uprising (which, how-

ever, had been led by noblemen, burgesses and lower clergy). The worst of these measures was the abolition of the serfs' right to change their domicile. They were not condemned to "eternal servitude", as some historians have mistranslated the words "perpetua rusticitas" ("eternal farm work") to mean. The true meaning is that of their exclusion from other occupations, especially higher ecclesiastical careers. This was a censure of Cardinal Bakócz, who was the son of a serf (as were many high dignitaries in Hungary). We also have to remember that at that time no European serf had a free choice of landlords; and they were all restricted to "farm work", having much less chance than their Hungarian counterparts to gain higher offices. All these vengeful articles of law did was to deprive the Hungarian serfs of certain privileges they and they alone had enjoyed before the uprising.

Ploughman of Rákos under the Turks

- Károly Kisfaludy

My father with great sadness used to say,
life here was better in a far-off day,
I feel it in my heart, and heave a sigh,
as here in Rákos fields my plough I ply.
Where now is Mátyás, the all-righteous king?
You saw him, happy Rákos, in your spring!
Perhaps he rode here once upon a time,
where I plough nowadays in dust and grime.
Here, so they tell us, noble lords would come
and would confer in projects venturesome;
and if the trumpet summoned them to fight,
they flew to battle with an eagle's flight.
They all have vanished, Rákos. You remain.
How many men you nourish on your plain!
Ah, but I hardly see a Magyar now,
and with a heavy heart I plough and plough.
The people come from Buda by the score;
they scarcely know our language any more;
one of these days, a Magyar word, I know,
will come as seldom as a snow-white crow.
From yonder eminence a cool wind springs;
a dark fog sits upon its murmuring wings;
perhaps the dust, across these meadows
spread,
comes from the ashes of the noble dead.
O dark-haired maiden from the village square,
drink not the waves of Rákos unaware!
Above Hungarian bones its waters flow;
a salty taste Hungarian tears bestow.
O Rákos, in what sorry state
do you from glorious fame lie desolate!
My heart aches at the sights my vision yields;
and weeping deep, I plough my country's
fields.

- translated by Watson Kirkconnell

[Note: The Rákos is a brook flowing through Pest; its name means "crabby". It was the scene of numerous battles during the Turkish occupation of Hungary.]

The jurist Werbőczy codified these and preceding laws in a remarkable legal work called "Tripartitum", a three-volume compendium of the Hungarian constitution. The work defines the "free nation" (i.e. the nobility), as one body, the "members of the Holy Crown", the symbolic source of all law and power. The nobles elect the King and invest him with sovereign powers through the coronation. Legislation is exercised in the Parliament (Diet) by the King and the nobles.

The less theoretical – and more unfortunate – part of the Tripartitum summed up the privileges of the nobility. Apart from repeating the legal safeguards already codified in the Golden Bull of 1222, the compendium emphasises that the nobleman does not pay taxes and has no obligation to render military service, except in a defensive war. The right to resist "unconstitutional" royal acts was also reaffirmed.

The flexible interpretation of "defensive military service" and the exemption from taxes were soon to bring catastrophic results to the nation, which was by then facing the greatest trial of its existence: the onslaught of the Ottoman (Turkish) Empire. The Tripartitum and the nobles' vengeful attitudes, were stripping the nation of its ability to levy taxes, to raise an army and especially, to rely on the patriotism of the oppressed peasant in war and peace.

MOHÁCS

Louis II (1516–1526) was only ten when he succeeded his father. During the years of his minority, his relatives and courtiers ruled the country in his name.

In 1521 Nándorfehérvár (then a Hungarian frontier town, today Belgrade), the scene of Hunyadi's great victory, fell to the Turks. Even this key defeat failed to arouse the nation, which was in the grip of constant power struggles. The treasury was empty (the nobles did not have to pay taxes, the others could not). The barons refused to believe in the seriousness of the Turkish danger and refused to mobilize their own troops. Pál Tömöry, a former professional soldier and Franciscan monk, now Archbishop of Kalocsa had been appointed Captain-General of the southern frontier. He had only his own finances and the help of the Papal Nuncio, Burgio, Hungary's true friend.

The destructive power-struggle was in no way an isolated phenomenon in Hungary. All over Europe class and religious wars, peasant wars and ferocious retributions of apocalyptic magnitude heralded the downfall of the gothic order of the Middle Ages. These senseless wars surpassed Hungary's mercifully short peasant war of 1514 both in cruelty and in duration. Any European country would have collapsed if the Turks had been able to turn their armies against them. It was Hungary's geographical tragedy to be situated in the path of the Ottoman aggression.

Convinced by Tömöry of the magnitude of the danger, the intelligent young king began to send des-

perate messages to the Christian rulers of the West, asking for help against the Moslems. "His Most Catholic Majesty", Charles V, who ruled the largest empire the world had yet seen, the Holy Roman Empire, promised to pray for him, but he was too busy fighting France's Francis I ("His Most Christian Majesty"). Francis had already made a secret pact with the Turks, urging them to attack Charles's empire through Hungary. Henry VIII ("The Defender of the Faith") replied that he was having "domestic trouble" - the understatement of the century. The important "Christian" sea-power, Venice, had long been in open alliance with the Turks.

Hungary stood alone, divided, paralyzed, condemned. In the spring of 1526, Suleiman the Magnificent set out from Istanbul with an army of 300,000 to conquer the world. The Ottoman army crossed into Transdanubia practically unopposed. King Louis left Buda at the head of his guard - a pathetic 4,000. Some prelates and barons, on learning this, mobilized their own troops and joined the king. John Zápolya, the richest baron of the country, had 40,000 troops but showed no haste to join the royal army.

The Hungarians, totalling about 26,000 with late reinforcements and armed with 50 old cannon, decided to wait for the Turks on the plain of Mohács near the Danube, in Transdanubia. Having decided that it would be "unchivalrous" to attack the Turks while they were struggling to cross the marshy terrain, they watched with detached interest the deployment of the huge army and 300 heavy cannon on the advantageous hilly part of the plain. They also decided not to wait for Zápolya's army but to attack the Turks immediately.

It was the 29th of August 1526, the Feast Day of Saint John, the Martyr. When the Hungarians decided to attack, the young bishop Perényi remarked: "Let us rename this day the 'Feast of 20,000 Magyar Martyrs'."

Tömöry's impetuous cavalry (the "hajdú-s") attacked and broke through the first Turkish lines. In that moment, the young King, (he was 20), exuberant with the strength of his newly found confidence, took command of his guard and led them against the Turks, who remembered the lesson of Várna, where Louis' predecessor lost the battle for the Hungarians with his suicidal charge. The Turks concentrated on Louis' bodyguard, which was wiped out, and the wounded King escaped with great difficulty. The attacking Hungarian cavalry was then cleverly lured into the murderous fire of the Turkish cannons and the musket fire of the elite Janissaries. Tömöry and the other leaders died fighting. In little more than two hours the battle was over. About 16,000 Hungarians died and the two thousand taken prisoner were killed after the battle. The rest escaped under the cover of a sudden rainstorm. Two archbishops, five bishops (including the young prophet, Perényi), and most of the high dignitaries were among the dead.

The wounded King was on the run, escorted by two of his bodyguards. As he crossed a flooded creek, he fell off his horse and his heavy armour dragged him down. He drowned and his body was only found

days later. The last Jagello king of Hungary has joined the "twenty thousand Magyar Martyrs".

TWO KINGS

The loss of life at Mohács was not irreparable. Hungary still had larger, undefeated armies. However, the fact that the King and most of the nation's leaders had been lost had such a paralysing effect that Hungary never recovered from the consequences of this disaster.

Many of the rich magnates and nobles, who had so criminally mismanaged the country's affairs, had atoned for their mistakes in full. They had not known how to live for their nation, but they certainly knew how to die for it. Unfortunately, while many brave young men died, some of the evil old men managed to survive to continue their destructive intrigues, such as the Palatin, Báthory and the enigmatic Zápolya. The lesser nobility of the counties had skulking stayed away from the battle - as did the peasants. They were all to pay later: the burden of the coming 160 years was to be borne by the poor nobleman and the peasant.

The battle of Mohács was a strictly aristocratic parade, the last splendid, foolhardy charge of medieval knights led by a brave, young king. There was hardly an aristocratic family left without at least one fallen hero at Mohács. Some great families were completely wiped out at Mohács and in the years that followed.

Suleiman could not believe that this small, suicidal army was all that the powerful Hungary could muster against him, so he waited at Mohács for a few days before moving cautiously against Buda. The young queen had already fled with her German courtiers to her brother, Ferdinand of Austria (without even waiting to find out whether the King was dead or alive). Buda was undefended; only the French and Venetian ambassadors waited for the Sultan to congratulate him on his great victory. The Turks ransacked Buda and returned to the south with 200,000 slaves - the first of the millions who were to pay for the sins of their ancestors. Zápolya

and his army - almost twice the size of the King's - stood at Szeged, practically watching the Turks move home with their booty.

Zápolya had always wanted to be king. Now with Louis II dead, he had no difficulty in convincing the few remaining magnates that he was the right choice for a king. He was crowned by one of the surviving bishops as John I (1526-1540). He was the last of the Hungarian-born Kings - and probably the least. That foolhardy Polish boy at Mohács was much more of a Hungarian than the cruel, cunning, cowardly John could ever hope to be.

Queen Mary's brother, Ferdinand of Habsburg, promptly claimed the Hungarian throne by virtue of his double relationship to the deceased King. His sister, Mary, was Louis' queen and Louis' sister, Anne had married Ferdinand. Thus Anne was the only "Hungarian-born" queen in the nation's history. The fact that she had lived in Vienna since her childhood, that she could not speak a word of Hungarian and that she hated Hungarians made the irony even deeper: the daughter of a "Hungarian" king (Wladislas II), she was the pretext for the Habsburgs to gain their 400 years' rule over Hungary.

Ferdinand managed to gain the support of a large segment of the aristocracy (many of whom had promptly deserted the cowardly John) and soon he, too, was crowned as Ferdinand I (1526-1564).

Thus the country had two kings - a divided and confused leadership. The barons continued their self-destructive policy of squabbles and quarrels while the Turks stood in the south, probably wondering what could have happened to Matthias' great nation. This tragic division, more fatally than Mohács, ended five centuries of Hungarian independence. The entire Carpathian Basin became a power-vacuum, the open freeway of external aggressions.

Thus Mohács, the "tomb of our national greatness" (as the Hungarian poet Károly Kisfaludy put it), also marked the end of a peaceful, independent Central Europe. ■

Source: www.hungarian-history.hu

Mohács, the "tomb of our national greatness"

A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK BESZÉDE...

Közljük Sólyom László köztársasági elnök úr 2008. október 23-án, az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján elhangzott beszédét a Gloria Victis-emlékműnél tartott ünnepi megemlékezésen, Csíkszeredán.

Tisztelt Nagygyűlés! Tisztelt Elnök Úr!

Október 23-a nemzeti ünnepünk, minden magyar ünnep.

Ünnepünk azonban egyetemes is; nemcsak nekünk, hanem más népek, és minden szabadság szerető ember számára ünnep.

1956-ban a magyarországi forradalom ugyanazt mondta ki, amit a szovjetrendszer igájában sínylődő összes európai nép kívánt. Szabadulást az embertelen diktatúrától, az orosz csapatok kivonulását, szólás- és sajtószabadságot, szabad, demokratikus választásokat.

Ezek a követelések, így, szinte szakszerűen felsorolva nem tudják visszaadni azt a határtalan felszabadulást, örömet, azt a reményt, amely azt az október végét oly nagyra tette, hogy abból évszázadokig táplálkozhatunk. Mindennél hatalmasabb volt a végre visszanyert emberi méltóság öröme – s ezzel szemben nem számított semmilyen veszély, semmilyen túlerő, a halál sem. S az emberek magukra találása egybeesett a nemzet magára találásával: a nemzeti egység bizonyosságát érezte mindenki.

Azok, akik nem Magyarországon éltek, s nem vettek részt a forradalomban, ezt érezték meg.

Magam is meglepődtem, a világot járva hány emberrel találkoztam az utóbbi években – köztük államfőkkel –, akik örömmel idézték fel akkori, gyermeki vagy fiatalkori lelkesedésüket.

Azoknak pedig, akik a szovjetrendszerben éltek, a magyar forradalom a reményt hozta el. Hátha itt is – Romániában, Szovjet-Ukrajnában vagy a balti köztársaságokban, Bulgáriában vagy Csehszlovákiában – történhet valami hasonló! Itt, Romániában a magyarok és magyarul értők a magyar rádióból azonnal és részletesen nyomon követhették az eseményeket; de a külföldi román rádióadásokból mindenki más is tájékozódhatott. Egy időben jelentek meg rölapok a Bolyai és a Babes egyetemeken; Bukarestben, Craiován és Brassóban is szervezkedtek az egyetemisták. A diákok fogalmazták meg legvilágosabban a politikai követeléseket is. De sokan viseltek fekete szalagot, említették prédikációban a magyar forradalmat. Nemcsak Erdélyben, a Kárpátokon túl is megjelentek a rölapok. Az emberek szabadabban beszéltek. Voltak kisdíjak, akik nekivágtak a magyar határnak, hogy segítsenek a felkelőknek.

Hogy milyen széles volt a nemzetközi szolidaritás a magyar forradalommal a szovjet blokkban is, csak a rendszerváltások után kezdett ismertté válni. Ezt meghatottan és köszönettel vesszük tudomásul. Hiszen nagy kockázatot vállalt mindenki, és sokan hoztak súlyos áldozatot. Öröm számunkra, hogy ezt a szolidaritást viszonyozhattuk Romániának az 1989-es forradalom idején. Ezzel az érzéssel, a viszonzás és a közös cél érzésével indult útra segítséggel a teherautók sokasága Magyarországból Romániába. S ismét jó érzéssel tölt el a kölcsönösség és szolidaritás mai megnyilvánulása, Basescu elnök úr részvétele nemzeti ünnepünkön.

Milyen szomorú, hogy az ötvenhatos forradalom hatását a kommunista országokban ma a megtorlás nagyságából mérhetjük le a legkézzelfoghatóbban. Romániában 1956-tól 1965-ig tartottak az ötvenhatali összefüggő perek. A Romania Libera 2006. december 22-i számának melléklete 1460 elítélt nevét tette közzé, köztük 94-en románok. Az „1956 Erdélyben – Politikai elítéltek életrajzi adattára 1956-1965” című könyv több mint ezer magyar elítélt adatait tartalmazza. 61 esetben csoportok ellen folyt az eljárás. A könyv az ötvenhatos magyar forradalommal összefüggésbe hozott román csoportok adatait is közli, 1956-58-ban 17 csoport büntetőpere folyt le, és további 21 román diákot is elítéltek.

Tavaly februári hivatalos látogatásom megrendítő eseménye volt az egykori ötvenhatos elítéltekkel találkozás Bukarestben és Kolozsvárott. Hány életet és családot törtek ketté, milyen súlyos ítéleteket szabott ki a rettegő hatalom szinte semmiért! Hihetetlen, de

igaz: 20 halálos ítélet és összesen 14 000 évnyi börtön! Örülök, hogy akkor a magyar állami kitüntetések átadásával tudtam kifejezni hálánkat és nagyrabecsülésünket magyar és román ötvenhatosoknak, s ezt fogom tenni a nagygyűlés után is. Már akkor kértem Basescu elnök urat, hogy a román állam rehabilitálja és kárpótolja az ötvenhatos forradalommal kapcsolatban elítélteket. Mivel ez még késik, megismétlem kérésemet. Az idő múlik, s egyre kevesebben vehetnek elégtételt a földi igazságszolgáltatástól. Ama másik könyvben azonban örökre fel van jegyezve dicsőséges nevük.

A forradalomnak már kitörésének pillanatától halottai voltak, s számuk a harcokban, a civilekre adott sortüzekben, majd a megtorlásokban csak növekedett. Túláságosan közel van, sőt egybeesik a boldogság a gyászszal. Ezért szeretném most ismét felidézni az októberi forradalom pozitív oldalát, kincsét, nagy ajándékát: a nemzeti egységet. Ez olyan örökség, amely megkerülhetetlen, ha '56 mai tanulságairól és folytatásáról beszélünk.

Amikor a szabadság lehetősége megcsillan, mindig rendezni akarják a nemzetiségi viszonyokat is. Történelmi tanulság ez a 19. századból, de így volt 1956-ban, és például a prágai tavasz idején is. Romániában 1956 nyarán már nyilvánosságot kapott a tiltakozás a főleg a Magyar Autonóm Tartományon kívüli magyarság visszaszorítását célzó, diszkriminatív intézkedések ellen. Szeptembertől kezdve különféle intézkedésekkel próbálták kifogni a szelet a vitorlából. A forradalom után azonban a hivatalos propaganda nemcsak ellenforradalomnak, fasiszta-horthysta terrornak állította be a magyarországi eseményeket, hanem a kapitalista rend visszaállítása mellett Erdély visszakövetelésének teljesen alaptalan vádját is bevitte a köztudatba. A „magyar veszélyre” való hivatkozás azóta is az antidemokratikus gondolkodás sajátja. Másrészt az is beigazolódott, hogy a nemzetiségi problémák megoldására csakis szabad és demokratikus államban van lehetőség. Ez a viszony egyben a szabadság és demokrácia fontos minőségi mutatója is egy adott államban.

1956-ban a nemzet egysége egy nagy, közös, történelmi tettben nyilvánult meg. A forradalom melletti kiállását a nemzet a határon kívül élő része vérével és sokak szabadságának feláldozásával pecsételte meg. Ezzel lett része '56 csodálatos egységének.

1989-ben és azóta egy újabb, forradalmi változást élünk meg, amely sok tekintetben beteljesítette '56 követeléseit. Újabb hozzájárult ehhez államaink új viszonya az Európai Unióban való közösség révén, továbbá nemzetközi kötelezettségvállalások alapján és a globalizáció viszonyai között. Ebben a helyzetben ismét magunkra kell találnunk;

folytatás a 8. oldalon

folytatás a 7. oldalról

tisztázni kell helyzetünket, elveinket, viszonyainkat a magyar nemzetrészek közt, ezek viszonyát államukhoz és a magyar államhoz is.

Szükség lenne rá, hogy jogászai precizitással kifejtsem, mit jelent, hogy a magyar nemzet mint kulturális nemzet egységet alkot: hogy azonos nyelv, történelmi tudat, azonos kultúra és a magyar identitás által összetartott közösség vagyunk. Hogy a kulturális nemzet egysége nem áll ellentétben azzal, hogy a magyar nemzet különböző politikai nemzetekbe integrálódva él, különböző államok lojális állampolgára. Hogy a nemzetközi jog milyen jogokat ad a kisebbségeknek, és milyen lehetőségeket ad Magyarországnak, mint úgynevezett anyaország számára, hogy a szomszédos országokban élő magyarságot támogassa. Hogy ugyanakkor a magyarságnak ma a Kárpát-medencében több központja van, s e nemzetrészeknek – mint a romániai is – hogyan kell fennmaradásához teljes társadalmat alkotnia és önállóan politizálnia. Hogyan kellene mégis minden nemzetrészünknek együttműködni, mindnyájunk érdekében.

Ez a megemlékezés nem alkalmas mindennek a kifejtésére. De ahogy az 1956-os forradalomból sem a száraz tények, vagy a tudományos elemzések teremtik meg a nemzeti ünnepet, hanem a befogadás és átélés, úgy most beszéljen közös ünnepszünk maga magáért. Szeretném, ha látogatásom a Székelyföldön azt az üzenetet hordozná, hogy a hazaszeretet az egész magyar nemzetet felöleli.

Ismerjük az erdélyi népesség változásait a történelem folyamán. A Székelyföld azonban több mint ezer évig megőrizte népe egységét nyelvében és kultúrájában, és remélem, sőt kívánom, hogy az a jövőben is megbontatlan maradjon. Ez előtt kívánok szeretettel és nagyrabecsúlással tisztelegni látogatásommal.

Örülök, hogy Basescu elnök úr velünk együtt ünnepli a magyar forradalom napját. Ez azt jelenti, Románia államfője megérti, milyen érték a román állam számára a magyar nemzet itt élő részeinek megmaradása és fejlődése. Reméljük, hogy a román politikai osztály egyre nagyobb része is fogékony lesz erre.

Én szeretem egykor közös hazánk egészét, és szeretem azt is, hogy a Magyar Köztársaságon belül más nemzetek megalkotják és élék a saját világukat. Azt is örömmel veszem, ha Romániából a gyulai gimnáziumba járatják a gyereket. Hiszen akkor ez egy jó iskola! Bizony kár, hogy eltűnt Magyarország egyes részeiről a sváb, vagy a hazatelepítések miatt a szlovák világ. Kár, hogy elmentek Erdélyből a szászok! A magyarok azonban itt fognak maradni, mind a másfél millióan, és adja Isten, hogy sokasodjanak.

A Székelyföldet – és más országok hasonló tömb-magyar vidékeit – ugyan óvja a nemzetközi jog tilalma az etnikai arányok megváltoztatásától. De ez nem elég. Kell hozzá az itteni magyarság gazdasági, politikai és kulturális ereje is. Szükséges másrészt mindannak az előnynek a belátása román részről, amelyet az itteni magyarság gazdaságilag, kulturálisan, továbbá politikai aktivitásával és politikai kultúrájával Romániának jelent. Ha a Székelyföld történelmi egység, és ma is az, méltánylandó az az igénye, hogy gazdasági fejlődéséhez olyan igazgatási keretet nyerjen el, amely ehhez a létező egységhez, és annak fejlődési igényeihez igazodik. A Székelyföld egységes fejlesztési régióvá minősítéséről van szó, amelyet előnyösnek, igazságosnak és támogatandónak tartok.

Ünnepre jöttünk, közös ünnepre. Amikor most fejet hajtunk 1956 hősei előtt, azt kívánom, hogy az akkor rövid időre visszanyert és megtagasztalt emberi méltóság és szabadság maradjon velünk, vezesse lépteinket. ■

IN THE WORDS OF THE PRESIDENT

This is the address given by President László Sólyom on the anniversary of the revolution and freedom fight of 1956 at a commemoration held at the Gloria Victis memorial in Miercurea Ciuc, Romania on 23 October 2008.

**Mr. President!
Ladies and Gentlemen!**

October 23 is a national holiday for us, a holiday for all Hungarians.

It is also universal in a way; for it belongs not only to us but to other people too. It is a day all freedom-loving people commemorate.

Hungary's 1956 revolution openly voiced the desires of all European people suffering under the yoke of the Soviet regime. It voiced the desire for freedom from inhuman dictatorship, for the withdrawal of the Soviet troops, for freedom of speech and of the press, and for free and democratic elections.

These demands, simply listed in a professional way, are unable to convey the emotions of limitless freedom, the joy and the hope that turned the end of October into a period of magnificence so great that it will have the power to nurture us for centuries to come. Grandeur than all was the joy of restoration of human dignity – a power that outweighed all danger, all overwhelming force, and even death. As people rediscovered themselves, they discovered the nation: everyone felt the certainty of national unity.

This is the power that was sensed by people who were living outside Hungary, who did not participate in the revolution. When travelling the world, I was surprised at the number of people I met in recent years – including presidents of nations – who joyfully described the enthusiasm they felt at that time, as children or adolescents.

To people living within the Soviet regime, the Hungarian revolution brought the breath of hope. Maybe something similar could happen there too – in Romania, Soviet Ukraine, the Baltic Republics, Bulgaria, or Czechoslovakia. Here, in Romania, Hungarians and non-Hungarians who spoke the language monitored events in real time by listening to Hungarian radio, while Romanian-language broadcasts coming from outside Romania told everyone else what was going on. Leaflets appeared simultaneously at the Bolyai and Babes Universities in NW Romania while students began organizing in Bucharest, Craiova, and Brasov. Students were the ones who stated the political demands in the clearest of terms. Many wore black armbands and spoke of the Hungarian revolution in stump speeches. Pamphlets appeared, not only in Transylvania, which has a significant Hungarian-speaking population, but on the far side of the Carpathians as well. People spoke more freely and some younger students even travelled to the Hungarian border to help the freedom fighters.

It took the regime changes of 1989/90 to learn the full extent of interna-

tional solidarity with the Hungarian revolution among the Soviet bloc countries. We were deeply moved to learn of it and can but thank them all. Voicing solidarity meant undertaking a great risk and many suffered serious consequences. It was a special joy to us to be able to reciprocate that solidarity at the time of the Romanian revolution in 1989. A stream of supply trucks crossed from Hungary into Romania at the time, hoping to help, to return a favour and achieve a common goal. Once again, I am moved at the reciprocity and solidarity as manifest today, with the presence of President Basescu, sharing in our national holiday.

It is terribly sad that the scope of the reprisals in the communist countries is the best gauge of the effects of our 1956 revolution. In Romania, people were put on trial in connection with 1956 up until 1965. The December 22, 2006 issue of *Romania Libera* listed 1,460 names of people imprisoned, 94 of whom were ethnic Romanians. The book "1956 in Transylvania – Biographical Data of Political Prisoners 1956-1965," contains data on over one thousand ethnic Hungarians sentenced to prison for supporting the revolution. In 61 cases, the proceedings were against groups. It also contains the data of Romanian groups connected to the 1956 Hungarian revolution, citing 17 sets of criminal proceedings against groups between 1956 and 1958, and 21 cases of individual Romanian students sentenced to prison.

During an official visit last February, I was deeply moved when meeting with people once imprisoned because of 1956 in Bucharest and Cluj. How many lives and families were shattered; how heavy the sentences for practically nothing imposed by a master in fear of its own grip on power. Unbelievable but true: 20 people were sentenced to death and the rest to 14,000 years imprisonment! I was pleased to be able to present Hungarian state awards at the time, to express our gratitude and respect for ethnic Hungarians and Romanians who supported us in 1956, a presentation I am delighted to be able to repeat today after this rally. During that earlier event I made a request to President Basescu; I asked that the Romanian government rehabilitate and compensate the people persecuted because of the 1956 revolution. Since this has yet to be done, I now repeat my request. Tempus fugit and the number of people who can be compensated by the earthly justice system is rapidly declining. However, their blessed names have been inscribed eternally in that other book.

The revolution claimed lives at the very moment of its outbreak, and the number of dead grew in the fighting, in the actions of firing squads killing groups of civilians, and in the reprisals. Joy and sorrow came much too close to one another, often simultaneously. For this reason, I would now like to remind everyone of the positive side of the 1956 revolution, of its treasure, its great gift: national unity. This is a heritage we cannot side-step when speaking of the lessons 1956 still has for the people of today and tomorrow.

When the possibility of freedom is in the offing, attempts are always made to improve conditions for ethnicities. This is a historical lesson from the 19th century, repeated in 1956 and once again for instance, during Prague Spring (1968). In the summer of 1956 protests against measures taken in Romania, mainly against a series of discriminatory measures to reduce the ethnic Hungarians outside the Hungarian Autonomous Region, were made public. From September on, various actions were taken to take the wind out of the protesters' sails. However, following the revolution, official propaganda presented events in Hungary not only as counter-revolutionary, fascist and revanchist terror, but as an attempt at a capitalist restoration combined with a demand for the return to Hungary of Transylvania, baseless charges that nevertheless were hammered into the public psyche. Reference to the "danger from Hungary" has been a component of anti-democratic thinking ever since. At the same time, it has become evident that issues of ethnicity only can be resolved in a free and democratic state. In fact, treatment of ethnic minorities is an important qualitative index of freedom and democracy in a given country.

In 1956, the unity of a people was demonstrated through a huge, joint historical action. The revolutionary stand taken by all Hungarians was marked with the blood of Hungarians who lived outside the borders of Hungary, many of whom sacrificed their freedom. This is how they came to be a part of the miraculous unity of 1956.

In, and since, 1989 we have been living through another period of revolutionary change, which in many respects has fulfilled the demands of 1956. Most recently, we have evolved a new relationship between our countries as members of the community within the European Union. In addition, we have undertaken international obligations together, and are facing the conditions of globalization together as well. In this situation, we and our ethnic kin need to find one another once more, to clarify our status, our principles, our relationship and how we connect to the countries in which we live as well as to Hungary.

I feel a need to explain the meaning of how ethnic Hungarians make up a cultural ethnic entity, using the precise language of law. We need to realize that we are a community bonded together by the same language, the same historical consciousness, the same culture and the same Hungarian identity. This cultural unity based on ethnicity does not conflict with the fact that ethnic Hungarians live as part of multiple political nations and are loyal citizens of different countries. I need to explain that international law grants specific rights to minorities and that it also offers Hungary opportunities, as a mother country, to support ethnic Hungarians in neighbouring countries. I also need to point out that these same ethnic Hungarians have more than one centre in the Carpathian Basin and to discuss how these portions of our ethnic community – such as the one in Romania – need to form societies that are complete and need to shape their own political platforms if they are to survive. And then, I need to talk about how each and every group of ethnic Hungarians has to cooperate with the others, in the interests of all of us.

This commemoration is neither the time nor the place for a discourse like that. But, just as the emotional impact and identification with events and not the dry facts or the scientific analyses are what turn the 1956 revolution into a national holiday, I think we should let this joint commemoration speak for itself. I would like my visit to the Sekler Region (NW) to carry a message of patriotism felt by all ethnic Hungarians.

We are all aware of how the population of Transylvania went through multiple changes over the course of history. However, the portion inhabited by the Seklers has retained its inhabitants, alike in their language and culture, for over one thousand years. I hope and wish that it continues to do so. I wish to show my love, esteem and respect with this visit.

I am truly happy that President Basescu is here to celebrate this day, marking the Hungarian revolution, with us. This means that Romania's head of state understands how valuable it is for Romania to have ethnic Hungarians living and advancing here. I hope that a growing portion of the Romanian political class also begins to understand this.

I feel love for all portions of what was once a joint homeland and am happy that sons and daughters of other ethnic groups live and shape their own worlds within the Republic of Hungary. I am happy if children from Romania go to the secondary school in Gyula, on the Hungarian side of the border, for if it is worth the trip it means that it is a good school! I am sorry to have lost the one-time German/Swabian people who once lived in sections of Hungary, as well as the ethnic Slovaks, who were moved when the borders were redrawn. I think it is a shame that the Saxons left Transylvania! But, the Hungarians will stay, all million and a half of them and, God be willing, they will multiply.

The Sekler region – and similar areas in other countries where communities of Hungarians live – is protected by international law from altering ethnic proportions. But, that is insufficient. The Hungarians here need to combine their economic, political and cultural power to survive. It is also necessary for the Romanian majority to recognize the economic and cultural advantages to Romania of having a local Hungarian community, as well as the advantages of their political activism and political culture. If the Sekler region is a historical unit, which it is today, its desire to have an administrative framework adjusted to its uniformity and able to promote its economic development should be considered. I am talking of qualifying the Sekler land as a single and united development region, an idea I consider advantageous, fair, and worthy of support.

We have come here to celebrate and to celebrate together. When bowing our heads in memory of the heroes of 1956, my wish is that the human dignity and feeling of freedom won then but retained for just the briefest of time, now stay with us and guide our steps forward. ■

MÁTYÁS KIRÁLY

3. BEFEJEZŐ RÉSZ

Quam aut peregrinis ex relativ fama obit ipse regis la-
bilis in regni hūgarie venit: multos ostendit. mari-
ne aut illos qui eide regi comitis labilii pūaferat ne-
ce: cū vltor: es effusi fanginis ipse comitis labilii co-
audito: eo aofius infurgere: ac incepta finē ad optatū
pūcere vinctū defiderare videbāt. Et factū fuisset: si p. c.
ponēdis regni reb?: p. q. eligēdo rege: indicia per totū regnū hū

[folytatás az előző számból]

Csehország teljes meghódítását jórészt Frigyes császár ellenséges magatartása tette Mátyásra nézve lehetetlenné; a császárral szövetségben bizonyára könnyebben megküzdhetett volna Ulászló párthíveivel. De Frigyes a magyar király nyugat felé törekvésében felismerte saját hatalmi körének veszedelmét, s minden eszközt megragadott, hogy e politikája érvényesítésének útját állja. 1477-ben megújította szövetségét Ulászlóval s rábírta, hogy Mátyás ellen sereget küldjön Magyarországra. Mátyás az osztrák föld felől benyomuló hadakat kiverte az országból és hadait a császár ellen vezette; Felső-Ausztriáig több osztrák várost elfoglalt, és míg a császári udvar diplomatiát a béke helyreállításán fáradozott, Bécsét körülfalva, azzal fenyegette a császárt, hogy székvárosát ostrommal fogja bevenni. A megszorult Frigyes 1477. december 22-én elismerte Mátyást cseh királynak, s átvette tőle, mint a német birodalom választófejedelemétől, a római császárt megillető hűségesküt. Mátyás ezzel a cseh kérdésben elérte azt, amit a fennforgó viszonyok között elérhetett; de belátta azt is, hogy eredményei állandósításához Csehország belső viszonyaiban hiányoznak az előfeltételek. 1478. december 7-én békét kötött Ulászlóval, melyben egymás cseh királyi címét kölcsönösen elismerik, s Mátyásnak Morvaország, Szilézia és Lausitz birtoka akként biztosított, hogy halála után Ulászló vagy örökösei ez országokat 400 000 forintért válthatják magukhoz.

A harcmezőn kivívott sikerek kora legelső hadvezérei között juttattak helyet a magyar királynak. Mátyás katonai talentumának legfényesebb bizonyítéka a mód, mellyel a hadivállalataiban

szükséges hadsereget megteremtette. A nemzeti haderőre irányuló intézkedései, a huszárság intézményének kifejlesztése s a vármegyei bandériumok hadviselési kötelezettségének kiterjesztése az ország határain túl új életre keltette a régi honvédelmi rendszert, amely már alig volt képes megfelelni feladatainak. De ezzel nem elégedett meg. Atyja példájára, kinek ereje a csatatéren zsoldos katonáiban rejtett, állandó hadsereg szervezésében látta a hadi sikerek legnagyobb biztosítékát. A nemzet áldozatkészsége megadta az ehhez szükséges anyagi eszközöket, a kincstári adó és a koronavám bőven fedezte a rendes csapatok fenntartásának költségeit; cseh és morva csapatokat, az egykori zsebrákok maradványát, Giskráék katonáit fogadva szolgálatába, a közrend egykori ellenségeiből katonailag képzett kitűnő elemet nyert meg hadserege számára. A fekete sereg, mely ruhájának és fegyverzetének színétől kapta nevét, világhírűvé vált; míg a török ellen való védekezés a banderális haderőnek jutott feladatul, az osztrák és cseh földön kivívott diadalokat Mátyás első sorban a saját költségén fenntartott zsoldos csapatainak köszönhetette.

A feladatoknak ez a megoszlása tette lehetővé Mátyásnak, hogy hódító hadjárataihoz megnyerte a nemzet hozzájárulását. De az e téren kivívott sikerek nem feledtethették a nemzettel a törökkel szemben fennálló kötelezettséget. Még mielőtt az egész megoldást nyert volna, az 1478. február 14-én egybehívott országgyűlés öt évre megadta a felhatalmazást a királynak, hogy a török ellen indítandó háború céljaira rendkívüli adót szedhessen. Mialatt a hadi készülétek folynak, a következő év őszén a törökök betörték Erdélybe, s Kinizsi Pál és Báthory István vajda a Kenyérmezőnél (1479. okt. 13.) a magyar fegyverek egyik legfényesebb diadalát vívták ki felette. Kinizsit a király közkatonaiból emelte fel országos méltóságokra, éppúgy, mint ahogy a Zápolyaiak, a Gerébek a vele való rokonság révén köznemesi sorsból emelkedtek fel a főurak közé. Mátyásnak ritka érzéke volt a tehetségek felfedezéséhez és érvényre juttatásához, és sikereinek legfőbb eszközei közé tartozott a mód, mellyel embereit magához bilincselni tudta. A török ellen tervezett nagy hadjáratban is egész sereg jeles katona szolgálatára számíthatott. S míg a király 1480 őszén Boszniának a török által elfoglalt részében vívott ki fényes diadalokat, Kinizsi szerb földön nyer újabb győzelmet a pogány felett, és egy évvel később Mátyás egy másik jeles katonája, Magyar Balázs 600 magyar vitézből álló seregével szabadítja fel Otrantót a töröktől, mely a nápolyi királyság e jelentékeny tengerparti városát megszállva egy évig tartotta rémületben Olaszország hatalmasságait.

II. Mohamed halála után a két fia, Bajazid és Dsem között kitört viszály egészen új irányt ad a török kérdésnek. A trónkövetelő Dsem herceg Mátyásban keres támaszt bátyja ellenében; s a magyar királynak a testvérharcba való beavatkozás közül kínálkozik a pogány hatalmának gyöngítésére. De éppen a legközelebről érdekelt hatalmak, Velence és a szentszék magatartása hiusítja meg a reményeket, melyek teljesülése talán megfordíthatta volna Európa

keletének sorsát. Mikor Mátyás látja, hogy nem számíthat a keresztény hatalmasságok támogatására, felhagy a török hadjárat eszméjével és (1483 végén) elfogadja a II. Bajazid által öt évre felajánlott fegyverszünetet. Pedig a Dsem herceg ügyében folytatott tárgyalások alatt büszkén mutatott rá hadserege nagyságára, melyben saját országaiból 78 000 katonát, a hűbéres oláh fejedelemségek seregeivel együtt közel 150 000 vitézt képes a török ellen kiállítani.

Ez a nagy haderő Magyarországot döntő tényezővé tehetné volna a törökkel való leszámolásban. Az eddigi politika végzetes következménye, hogy ez erőnek igen nagy része igazi rendeltetésétől eltérő célok szolgálatában volt lekötve. Mátyás félbe hagyta eddig megkezdett vállalkozásait. S mindenekelőtt a régi ellenséggel, a császárral kell leszámolni, hogy eddigi hódításai sikerét biztosíthassa. Frigyes, mint eddig, a cseh kérdésben kötött béke után is megbízhatatlan szövetségesnek bizonyult; Mátyásnak azt a reménységét, hogy leánya kezét és a milánói hercegséget sógorának, a nápolyi trónörökösnek szerzi meg, nem váltotta be, a békének a hadi kárpótlásra vonatkozó feltételét is csak félig teljesítette. Mátyás a 100 000 forintnyi hadi kárpótlás elmaradt második feléért 1480. február havában Regede (Radkersburg) várát a sztiriai határon elfoglalta s mikor az osztrák rendek Frigyes védelmére fegyverkezni kezdtek, a nyár elején 1000 főnyi csapatot küldött Ausztriába. Az igazi háború azonban csak 1482-ben indult meg, mikor a német birodalmi rendek által Frigyes segítségére küldött sereg kudarcra vonult vissza Mátyás csapatai elől, s a magyarok Haimburgot öt havi ostrom után bevették és Kőszegét, a császár magyarországi foglaltságainak utolsó maradványát visszafoglalták. Frigyes a német birodalomtól többé nem remélt segílyt, s Mátyás most elhatározta, hogy Ausztria elfoglalásával áll bosszút mindazon sérelmekért, amiket trónra-lépte óta a császártól szenvedett. 1484-ben megkezdte a tartomány főbb várainak és városainak elfoglalását; Bruck, a kahlenbergi erőd, Korneuburg egymás után hódoltak meg a győzelmes magyar seregek előtt. 1485. január 29-én Bécsét kezdte ostromolni. A Vácra egybehívott országgyűlés ez év tavaszán ellenmondás nélkül megszavazta a

győzelmes hadjárat befejezéséhez kért rendkívüli adót. A bécsi polgárság június 1-én kaput nyitott Mátyás előtt, ki másnap nagy pompával vonult be a császárok székvárosába.

Bécs elfoglalása betetőzte Mátyás nagyhatalmi politikáját. Az osztrák rendek hódolatát fogadva, Ausztria hercege címét vette fel, s az osztrák pólyát beiktatta fejedelmi címeri közé. A Habsburgok ősi várakában véve állandó lakását, császári hagyományainak is örökösül kezdte magát tekinteni. A környezetében tartózkodó olasz humanisták a leendő római császárt üdvözltek benne és közeledni látták az időt, mikor Rómában fejére teszik Nagy Károly koronáját. Álmaiból Frigyes császár gyors cselekedete ébresztette fel, mellyel Bécs elfoglalására válaszul keresztülítve, hogy a nürnbergi birodalmi gyűlés egyetlen fiát, Miksát választotta római királlyá. Mátyás hasztalanul tiltakozott a cseh király részvétele nélkül megtörtént választás ellen. De augusztus elején személyesen folytatta a háborút, Laa, Retz, Eggenburg, s végül Bécsújhely elfoglalásával befejezte Ausztria meghódítását s e szerint elérte azt a vágyát, hogy magyar nemzeti alapon újíthatta meg Európa keletén a Habsburgok által már egyszer létesített hármass államszövetséget.

Nagy Lajos óta másodszor vált a magyar király elsőrangú tényezővé az európai politikában. A király hatalmának gyarapodásával párhuzamosan nyerte vissza az ország is a belső villongásokban veszendőbe ment erejét. A pártok harca által élők után a közállapotok fokozatos javulása tükröződik vissza e korszak törvényeiben. A Mátyás uralkodásának első felében tartott országgyűlések a rablóvárok lerontása, a jogtalan birtokfoglalások, az erőszakoskodások ellen hozva törvényeket, az ország lakosainak szabadságát és javait, személy- és vagyonbiztosságot oly intézkedésekkel kénytelenek minden oldalról védeni, a minőkre csak egy bomlófélben levő társadalom lehet rászorulva. A korona önkényei és erőszakoskodásai ellen folytatott küzdelem tükröződik vissza azokban a törvényekben, amelyek ismételt kimondják, hogy a király törvényes ítélet nélkül a nemeseket nem foszthatja meg szabadságuktól, birtokukat nem kobozhatja el, hogy a király tiszt-

jeinek az ország lakosait nem szabad zsarolniuk s a királyi jövedelmek igazságos úton, nem zsákmány gyanánt, nem a szegénység kifosztásával hajtandók be. A kormányzatnak az a módja azonban, amely ellen a rendeknek ily törvényekben kellett védelmet keresniük, a Mátyás uralkodását megelőző korszakból szállott a királyra örökségül; azt a nemzedéket, mely a fejtelenség és párturalom napjaiban nőtt fel, nehéz lett volna szelíd eszközökkel indítani a korona iránt való kötelessége teljesítésére. De az adórendszer átalakítása jelentékenyen fokozta és biztos alapokra fektette a korona jövedelmeit s annak kimondása, hogy a nemesség maga tartozik viselni a vármegyei kormányzat költségeit, arányos megosztást hozott létre a közigazgatás terhei viselésében a jobbágy és a nemesség között, s amazzal óriási tehertől szabadította fel. S minél nagyobb segítségben részesíti a nemzet a királyt feladatai teljesítésében, annál feleslegesebbé vált a kormányzatban az erőszak alkalmazása. Az önkény helyét ekként a törvények kölcsönös tisztelete foglalta el, s az a mód, amelyen Mátyás azoknak az urakkal és a néppel, hatalmasokkal és szegényekkel szemközt érvényt tudott szerezni, az igazságos jelzőre tette őt népe ajkán érdemessé. A király iránt való bizalom fényes megnyilatkozása az 1478-iki országgyűlés határozata, melyben a rendek az ötévi hadiadó megszavazását azzal a kéréssel tetézték, hogy a király ez öt év lefolyása alatt sem országgyűlést ne tartson, sem a vármegyei nemességet gyűlések tartására ne kötelezze. A nemzet megbízik a királyban, akinek hadi sikerei annyi fényt árasztottak rá, s a belső kormányzat terén is azzal a tudattal engedi át a koronának az ügyek vezetését, hogy abban az országlakosok javát fogja szem előtt tartani.

Mátyásnak azonban nem volt szándéka korlátozni a nemzetnek a törvényhozásban való részesedését. S míg az uralkodásbeli törvényhozásnak első korszaka esetről-esetre, egyes tényekből kifolyó intézkedésekkel igyekszik a törvényes rendet megvédeni, a közállapotok megszilárdulása lehetővé teszi a koronának, hogy a hadi vállalatok és a külső politika sikerei után rendszeres törvényalkotó munkássággal tegye maradandóvá a jogrend uralmát az országban.

E törvényhozói működés legnevezetesebb alkotása az a törvénykönyv, amelyben Mátyás 1486-ban a jogszolgáltatás menetét szabályozza. E törvény szabatosan megállapítja a vármegyei és az országos törvényszékek hatáskörét és egymáshoz való korona jogait a nemesség magánjogi viszonyaival szemben korlátok közé szorítva, az egyén szabadságának védelmét tette az igazságszolgáltatás alapelvevé. A Bécs elfoglalását követő időszakból származik az a másik nagyjelentőségű törvény, amelyben a nádori méltóság jogköre nyert szabályozást. Az ország első közjogi méltósága alkotmányjogi jelentőségének fejlődését tetőzi be s a nádort az alkotmány örvévé teszi annak kimondása, hogy a nádort az országgyűlés választja, hogy a király halála esetén ő hívja össze a királyválasztó országgyűlést, s övé az első szavazat. Továbbá, hogy a kiskorú király mellett a gyámi tiszt őt illeti meg, ő

az ország hadi erejének főkapitánya, az ország első bírja, a királynak távolléte idején helytartója és viszály esetén ő a közbenjáró a király és a nemzet között. Mint a többi törvényekben, úgy itt is bizonyosságot tett Mátyás afelől, hogy autokrata hajlamai mellett is tiszteletben tudja tartani a nemzet alkotmányos jogait s a közszabadságot biztosító intézmények megszilárdításában látja az egyedüli módot arra, hogy uralmát a nemzet javára gyakorolhassa.

Hatalmának tetőpontján a királyt most már csak egy gondolat foglalkoztatja: hogy családjában örökké tegye a koronát. A dinasztia-alapítás vágya senkinél sem lehetett jogosultabb, mint nála, aki származásából, lelkületéből, egész lényéből egynek érezhette magát nemzetével, annak minden óhaját és törekvéssel. De a sors ebben a kérdésben mostoha volt iránta és a nemzet iránt. Házassága magtalan maradt; az egyetlen fiú, akinek az ő vére folyt ereiben, házasságon kívüli szerelemnek volt gyümölcse. Corvin János, Mátyás törvénytelen fia, kinek anyja, a hagyomány szerint boroszlói polgárlány, az ismeretlenség homályában élte le életét, születésétől fogva teljes mértékben élvezte a király atyai szeretetét. Mátyás a hat éves gyermeket már 1479-ben lipcsei hercegnek, Hunyad grófjának nevezi, anyja, Szilágyi Erzsébet halála után 1482-ben az ősi hunyadi vár és uradalmi birtokával ruházza fel, és Szilágyiban, anyai rokonai országában nyolc hercegség örökségét biztosítja számára. De az a gondolat, hogy őt teszi trónja örökösévé, csak akkor támad benne, mikor látja, hogy Beatrixtól nem remélhet gyermeket. A törvénytelen származás akadályát fényes házassági összeköttetéssel igyekszik ellensúlyozni; 1485-ben Sforza Bianca Mária hercegnőnek, Gian Galeazzo milánói herceg nővérének kezét kérte meg számára. Atyai szívének fiához fűzött reményeit az osztrák háború elején árulta el először; 1484-ben megüzente a római császárnak, hogy az 1462-iki örökösödési szerződés nem mondja ki, hogy a királyfi örökösének törvényes házasságból kell származnia. S mikor Bécsét elfoglalta, a polgárságtól fia részére is hódolati esküt követelve, nyíltan hirdette, hogy őt

trónja örökösének tekinti. A milánói udvarral folytatott tárgyalásokban János herceg már úgy szerepel, mint atyja trónjának kiszemelt örököse, s Mátyás Bianca hercegnő nagybátyját, Lodovicot, megnyugtatta afelől, hogy az esetre, ha Beatrixnak fia születne, Jánosra a csehországi és ausztriai foglalkások a cseh királyi címmel és a bosnyák királyság várnak kárpótlásul. Az eljegyzés 1487. július végén megtörtént és november 25-én Bianca Mária ünnepélyes esküvel ígért hitvesi hűséget a magyar király fiának. Mátyás egy nagy lépéssel közelebb jutott céljához; de csakhamar fel kellett ismernie az akadályok nagyságát, amelyek terve kivitele elé emelkedtek.

A legnagyobb veszély Beatrix részéről fenyegette, aki férje törvénytelen fiával szemben kezdettől fogva ellenséges állást foglalt el, s eleinte titkos eszközökkel, majd nyíltan trónutódlásának megfiúsításán dolgozott. Az ő befolyása buktatta meg 1484 nyarán Várad Péter kalocsai érseket, akiben János herceg érdekeinek leghatalmasabb támaszát veszítette el. A házasságot minden mesterkedésével sem sikerült elrontania, de az esküvő megtörténte után személyesen s atyjának, a nápolyi királynak követe útján leplezetlenül értésére adta a királynak, hogy János trónra emelésében saját örökségi jogainak megsértését látja. Az általa kovácsolt hamis közjogi elméletet, amely szerint trónörökös hiányában az elhunyt király özvegye s az ő keze útján második férje lép a trón birtokába, Mátyás a legnagyobb határozottsággal visszautasította, de a makacsság, mellyel az uralomra vágyó nő férje akaratának ellene szegült, s az afféle nem ismerhető idegenkedés, melyet fia törvénytelen származása a tiszta családelet hagyományaihoz ragaszkodó nemzetben támasztott, elzárta előle a kérdés megoldásának legegyszerűsebb útját. Arra, hogy fiát már életében királlyá választassa, a fennforgó helyzetben nem gondolhatott, s ez annál fájdalmasabb volt rá nézve, minél nagyobbá tette egészségének rohamos hanyatlása a gyors cselekvés szükségét. Közvetett utakon kellett módot keresnie arra, hogy fia számára a trón örökét biztosítsa. S ez időtől kezdve ennek a kérdésnek szenteli egész tevékenységét. Betegségének gyors fejlődése szükségképp egész politikája menetében fordulatot idézett elő. Nagyhatalmi törekvéseinek, mely a császárral folytatott mérkőzésben, egész diplomáciája tevékenységében irányadó volt, hátterbe kellett szorulni a trónöröklés ügye előtt, mielőtt fölmerült a nem várt lehetőség, hogy a halál meggátolhatja annak megoldásában. Míg itthon a koronára szálló nagy uradalmak adományozásával igyekszik fia vagyonát növelni, Sziléziában az 1487. és 1488. évek folyamán újabb foglalkásokkal gyarapította a neki szánt örökséget; a tartomány önálló hercegségeinek száma ötre olvadt le, a többi a magyar királyt és fiát uralta. Sziléziával együtt Morvaországot és Ausztriát is átruházni készült fiára s egyidejűleg diplomáciai úton biztosítani azoknak a hatalmaknak jóindulatát, amelyek a királyválasztás esetén veszélyessé válhatnak fiára.

1489 tavaszán Mátyás a királynéval és Jánossal elhagyta Bécsset és hazajött, hogy halála esetére a királyválasztás kimenetelét fia javára biztosítsa. A

főurak és főpapok tekintélyes része, a nemesség vezetői és igen sok város esküvel és hiteleztek magukat, hogy Mátyás halála után János herceget teszik magyar királlyá, s a királyi várak kapitányai szintén megfogadták, hogy a király halála után a várakat János kezébe fogják szolgáltatni. S az országban elért sikereket betetőzni ígérte Miksa római király közeledése Mátyáshoz, s abbéli törekvése, hogy a császár és Mátyás között annyi évek szívos küzdelmei után kibékülést hozzon létre.

A következő év elején Mátyás egész udvarával visszatért Bécsbe. Buda várát, Visegrádot a szent koronával, Komáromot, Tatát, Pozsonyt János herceg kezeibe adta. Bécsbe érkezve, a meghódított tartományok legfontosabb várait is biztosította és Proszniczi Jánost, a sziléziai származású várad püspököt Brünnbe küldte, hogy János cseh királlyá választását előkészítse. A húsvéti ünnepek után pedig fiával együtt személyesen készült Boroszlóba, hogy őt Szilézia és Lausitz rendjeinek gyűlésén e tartományokban utódjává nyilvánítsa. A Sforza Biancával kötött házasság végrehajtásának ideje is kitűzetett, a menyasszonyért Mátyás a cseh királyválasztás után készült fényes követséget küldeni Milanóba. A magyar országgyűlést is egybehívta Szent György napjára, s habár a meghívólevelek semmit sem árulnak el annak különös céljai felől, a király környezetében mind erősebbé vált a remény, hogy a meghódított tartományokban elért sikerek itthon is döntésre fogják vinni János herceg királyságának ügyét. Beatrix ellenzése elnémulni látszott a király vasakarata előtt; a főurakat a királynak tett eskünél nagyobb erő, a királyi hatalom kötötte le Corvin János irányában. Akik csak kényszerítve nyugodtak meg a király akaratában, azoknak a végzet jön segítségükre. Mátyás a legszebb reményekkel nézett atyái vágyai megvalósulása elé, amikor április 4-én, virágvasárnapján, az egyházi szertartások után szélhűdés érte s háromnapos vívódás után április 6-án negyvenhét éves korában befejezte életét, anélkül, hogy a trónöröklés ügyét döntésre juthatta volna.

Mikor a sors Mátyás királyt nemzete élére állította, kettős feladatot jelölt ki számára. Vissza kellett állítania a királyi hatalom erejét és megerősítenie nemzetét az Európa keletén rá váró politikai hivatás betöltésére. Első feladatát fényesen megoldta; a hanyatlás szomorú korszaka után a korona régi fényében tündökölt fejen, s a királyság tekintélyével együtt visszatért a törvények uralma az országba, melyet a fejtelenség, a pártviszályok az előző korszakban a felbomlás szélére sodortak. Nem csupán a hírnév és dicsőség vágyában, mely jellemének alapvonását képezte, de az európai helyzetben is rejlik annak magyarázata, hogy Hunyadi János fia a második feladatnál elhagyta magát tértétetni az atyjától örökölt hagyományoktól. A hódító politika, a nyugati irányban való terjeszkedés nem állott összhangzásban a magyar állam igazi érdekeivel, melyet világtörténeti helyzete kezdettől fogva a kelet felé való érvényesülésre utal, s melyre éppen e korszakban az a hivatás vár, hogy a törökök részéről fenyegető veszélytől magát megóvja, Európának is védőbástyája legyen. Az idegen országok

koronáira való törekvés ismételt elvonta ettől a feladattól a király és a nemzet erejét. Magyarország Mátyás alatt a tekintély addig nem ismert fokára emelkedett az európai hatalmak sorában. Nemzetközi állásának jelentősége a politika és a kultúra terén egyaránt méltó betetőzését képezi az Anjouk által megkezdett nyugati politikának. Az e téren elért eredményeknél azonban sokkal fontosabb a török előnyomulásának feltartóztatása, amit egész Európa hazánktól várt. Mátyás maga is tudatával bír az ez irányban rá háruló kötelezettség nagyságának, s külső politikájának végcéljául mindig a törökökkel való leszámolás lebegett szeme előtt. S hogy a végzet nem engedett neki időt e hivatásának betöltésére, oly veszély csíráját rejtje magában, mely csak később mutatkozott a maga végzetes nagyságában.

Sokkal közvetlenebb a csapás, ami méltó utód hiányában várt a nagy király örökségére. Mióta az Árpádok csillaga lehanyatlott, a királyi hatalom és az urak egymással való versengése irányította a nemzet sorsának alakulását. Mátyás az utolsó igazi képviselője e végzetes harcban a királyság hagyományainak. De a diadalok, amiket e hagyományok ellenségei felett kivívott, az ő uralomra termett egyéniségén sarkallottak, s eredményeik bármily fényesek voltak, az ő életéhez levén kötve, nem tartóztathatták fel azt a sorsot, amit a történelem logikája a nemzet számára kijelölt. Az arisztokrácia és a köznemesség hatalmának növekedése alapján rendítette meg a királyság intézményét. A rendi társadalom széthúzó elemeit, melyek egymással hol vetekedve, hol karöltve munkálkodtak a korona tekintélyének meggyöngyítésére, csak erős kéz volt képes a nemzeti érdekek szolgálatába kényszeríteni. S a ránk nehezedő átok, a trónöröklés kérdésének megújulása, a legválságosabb időszak küszöbén tette ismét úrrá a nemzet sorsa felett azokat a tényezőket, melyek a közérdeket mindig alárendelték saját boldogulásuknak. A magyar dicsőség legfényesebb napjai oly jelenségek között zárulnak be Mátyás halálával, amelyek azt a szomorú tényt árulják el, hogy a nemzetélet egész szervezete halálos kór csíráit rejtje magában. ■

Forrás: www.mek.iif.hu

Hunyadi János szobra a Hősök terén

RAJTUNK MÚLIK

[folytatás a 3. oldalról]

realitásunktól, s mindnyájunknak van lelkiismerete — egy belső felismerés a jóról és rosszról, továbbá mindnyájunknak független az akarata, tehát képesek vagyunk az akaratunk szerint cselekedni.

Ez az öntudat nagy erőt ad az embernek! És bár kissé félelmetes is lehet az a gondolat, hogy saját magunk vagyunk felelősek saját életünkért, egyben felszabadító. A viselkedésünk a döntéseinken múlik, nem a helyzeten, a környezetünkön, vagy érzéseinken. Az érzéseinket az értékeink alá rendelhetjük. Ha vállaljuk a felelősséget hamar rájövünk, hogy a saját sorsunkban sok minden rajtunk múlik.

Arra is rájövünk, hogy kizárólag saját viselkedésünket tudjuk kontrollálni, másokét csak közvetetten tudjuk befolyásolni. A múltunkon pedig egyáltalán nem tudunk változtatni. A felfogásunkon viszont mindenképpen. Ráadásul, ha megértjük a viselkedésünk következményeit, valamint az elkövetett hibáinkat, akkor idővel egyre könnyebben tudunk megfelelően dönteni az impulzus és a reakció között... És előbb-utóbb az efféle gondolkodás szokássá válik.

Az ilyen gondolkodás most különösen hasznos lehet. A globális válság következményei mindnyájunkat érint. És közben karácsonyra készülve különösen elkeserítő, miközben az ember máskülönben reménnyel nézne a jövő elé. Ígérjük meg tehát magunknak, hogy legközelebb, ha érezzük hogy elfog a düh, állítsuk meg a menetet és gondolkodjunk egyet, míg kitalálunk egy pozitív feleletet. Meglátjuk, ha ezt az ígéretet be is tartjuk, akkor máris nyertünk. És a karácsonyunk is békésebb lesz. ■

Szentirmay Klára

EMPOWERMENT

[continued from p. 3]

The amazing thing is that this self-awareness gives us great strength! And while the thought that we are responsible for our own lives can be somewhat frightening, it is also liberating. We are responsible for our own lives. Our behaviour depends on our decisions, not on circumstances, the environment or our feelings. We can subordinate our feelings to our internalized values. If we take responsibility for ourselves, we soon realise that many things in our fate depend on us.

We also realise that we have direct control only over our own behaviour, and we merely have indirect control over the behaviour of others. As for our past — we have no control over changing that whatsoever. What's more, if we understand the consequences of our behaviour and our mistakes, then over time we will learn to make the right decision between the stimulus and our response... And before we know it, it will have become a habit.

This type of thinking is particularly useful in today's climate. The consequences of the global financial crisis affect us all. And it is particularly depressing in the run up to Christmas and the New Year, when we would normally be filled with hope for the future. So here's something to try: let's promise ourselves that next time we feel overwhelmed with anger, we'll stop in our tracks and take a moment to think, until we come up with a positive response. We'll find that if nothing else, just keeping this promise to ourselves will be reward in itself. And our Christmas will be more peaceful too. ■

Klara Szentirmay

Gyöngyös Imre Shakespeare-jé

Shakespeare 1. szonettéhez fűződő megjegyzés:

Vannak sokkal egyszerűbb kijelentések az eredeti angol szövegben, még a kontrapontok is egyszerűbben, kijelentőbb módon jelennek meg a Bárd stílusában, semhogy kényelmesen lehetne fordítani - ezt megengedem, de a verstani könnyítéseket nem tudom mentesíteni! Verstanilag végig ötös jambikus sorokban (10 szótagosok-

ban) szinte pattog a vers és nagyobb vétek itt 11-esekkel, mintegy szünetjelekkel fékezni az ömlő mondanivalót, mint más szonettekben. Lőrinc bátyánk három helyen is elköveti ezt a vétket: „vágunk” - „virágunk”, „rözsét” - „bőség”, „másképp” - „világét”. Nem is a hosszabbítás, hanem a szükségszerűen velejáró lejtő rimpár szomorítja kissé a szöveget.

Shakespeare Sonnet I.

*From fairest creatures we desire increase,
That thereby beauty's rose might never die,
But as the ripper should by time decease,
His tender heir might bear his memory;
But thou contracted to thine own bright eyes,
Feed'st thy light's fame with self-substantial fuel,
Making a famine where abundance lies,
Thyself thy foe, to thy sweet self too cruel.
Thou that art now the world's fresh ornament,
And only herald to the gaudy spring,
Within thine own buduriest thy content,
And, tender churl, mak'st waste in niggarding.
Pity the world, or else this glutton be,
To eat the world's due, by the grave and thee.*

Szabó Lőrinc fordítása

*A gyönyörűt szaporítani vágyunk,
hogy így örökké rózsálgjon a szép.
S emléké, ha hull érettebb virágunk
örizhesse a zsenge ivadéka.
De te, saját fényszemed rabja, rözsét
lángodra tápnak: önmagad dobod,
ínségbe fojtva, ami csupa bőség,
mézed ürme, te önnön gyilkosod.
Te, aki a világ friss díszé vagy
s a vig tavasz előtt még csak herold,
bimbódba temeted tartalmadat
s, édes vadóc, fukaron tékozolsz.
Szánj meg: szűnj külső juszt habzsolni: másképp
megeszitek a sír s te, a világét.*

Gyöngyös Imre fordítása

*A legszebb lénynek vágyjuk többletét
s ezzel, hogy szépség sose haljon el.
Mégis múlik, mi arra már megért
s csak örökös él emlékeivel.
Te, kit elkötelez fényes szemed
s lámpád lángjához táp töled fakad,
ínség aratja bár bőségedet,
ellenséged csak édes önmagad,
ki a földnek legfrissebb díszé vagy,
a tarka tavasz harsantja e hírt,
bimbódba ászod el tartalmadat,
fukarság szítja veszteségeid.
Szánd világod és e falánkodat,
nehogy habzsolja, mit sír ad s te adsz.*

famous hungarians:

FERENC PUSKÁS

COLUMNIST
PAUL HELLYER

The recent passing of one of Wellington's most colourful Hungarians, Attila Varga, was an opportunity to be reminded of the glory days of the Hungaria football team, widely regarded as the best soccer club ever in New Zealand. Stories of Varga and his legendary team-mates were told aplenty at his moving funeral service where laughter and tears seem to flow in equal measure. Clearly the football

prowess of local Hungarians in the '60s and '70s must have been a wonder to behold. It reminded me of the greatest Hungarian football player, Ferenc Puskás. His story has been told many times and is well-known to all. However, as a true hero of Hungary, his story can be told and re-told, again and again, as the tales of legends should be: for their deeds inspire us, reminding us that greatness can be achieved. The stories of our heroes are the stories of ordinary human beings doing extra-ordinary things, and at the same time with all of their foibles, their sins of omission and commission — their ups and downs — there for all to see... Just as the stories of Attila Varga will be told again and again, we will never tire of hearing about that football genius, Ferenc Puskás.

One way to detail just how great a footballer Puskás was, is to look at the statistics of his remarkable career. There are so many that they threaten to overwhelm, the sheer weight of numbers blurring the achievements they represent. Let us look at some: he scored a total of 84 goals in 85 international matches for Hungary - a feat which surely can never be equalled; in 180 La Liga matches while at Real Madrid, Puskás scored a total of 156 goals. But perhaps most memorably, he also scored goals in some of the greatest games of the twentieth century including two goals in the epic 6-3 match against England at Wembley in 1953 and a further two goals in the 7-1 drubbing of England a year later in Budapest, which remains the heaviest defeat of England in international football. There are many more statistics that give ample evidence of his greatness: suffice to say in 1995 the International Federation of Football Historians and Statistics recognised him as the greatest goal scorer of the twentieth century.

Like many great men, Puskás was born in humble circumstances: His family was Swabian and he was born as Ferenc Purczeld in Kispest on 2 April 1927. Football was in the family and he joined the local football club coached by his father, making his first appearance in the senior team at 16. Kispest was taken over by the Ministry of Defence in 1949 and its name changed to Honvéd. Puskás, as he was then known as, was made a major and soon became known as "The Galloping Major".

As the post-war period developed the Hungarian soccer team, which Puskás first played for in 1945, quickly rose as one of the greatest teams of all time. It became known variously as the "Golden Team", "The Mighty Magyars" or "The Magical Magyars". Whatever the appellation, this was a team like no other. At its core, along with Puskás, were Czibor, Kocsis, Bozsik, Grosics and Hidegkúti, names to conjure with, to linger and savour, like a fine wine. We all know the matches these heroes of Hungarian football played in during this time. Greatest of all was that match, the one at Wembley, almost 55 years to the day as I write these words, when the mighty English were humbled at home for the very first time, lead by one Ferenc Puskás. Hungarian history is full of defeats: but this November saw one of the nation's greatest victories.

The report of that 6-3 victory over England in 1953 in *The Times* newspaper, headlined, "England Lose Record to Great Hungarian XI: A New Conception of Football" makes for compelling reading even today. The article does full justice to the Hungarians, and to the

football they played that day. Take, for example, the report in *The Times* of Puskás's famous "drag-back" goal that followed soon after Hidegkuti scored Hungary's second goal. (You can see these goals, and others from the same match, at <http://tinyurl.com/5lx4wl>.)

At the twentieth minute, for instance, Puskas sent Czibor racing down the left and from Kocsis's flick Hidegkuti put Hungary ahead again at close range, the ball hitting Eckersley as he tried a desperate interception. Almost at once Kocsis sent the fast-moving Czibor, who entered the attack time after time down the right flank, past Eckersley. A diagonal ground pass was pulled back by Puskas, evading a tackle in an insight-right position — sheer jugglery this — and finished off with a fizzling left-foot shot inside the near post: 1-3.

For the first time England were beaten on home soil but more importantly, as *The Times* notes, there was a new conception of football. Football would never be the same again after that game. Even the score became etched into the consciousness of Hungarians so much so that it is enough, even today, to repeat the words "6-3" to invoke the glory of Hungarian football.

Life is never straight forward, of course, and defeat is never far away. Hungary should have won the World Cup played in the following year, 1954. It didn't, losing in the final 3-2 to the Germans. Puskás wasn't fully fit for that match, but still managed to score one goal (and one disallowed having being given off-side. Just like the famous Deans "try" for the All Blacks against Wales in 1905, they are still arguing about it!). This defeat ended Hungary's 32-match unbeaten record and in many ways marks the beginning of the end of the glory days of Hungarian soccer. The defeat was devastating, both to the players and to the Hungarian public. Forty years later, Grosics said of the match "...if someone was to wake me up tomorrow morning and remind me of the match, I'd bust into tears!"

It was two years later in 1956 that Hungarian soccer received the knock-out punch. As the Revolution broke out, Honvéd were scheduled to play Atlético Bilbao in Spain. The team was threatened with sanctions if they did not play. So at the end of October the team headed for Spain never to return as a team. After the crushing of the Revolution, the team was called back to Hungary: some of the team did return, but others, including Puskás, did not. The Golden Team

was wrought asunder, never to recapture its glory. Puskás, by his own words, was first and last a footballer. One may wonder why he didn't stay and fight: perhaps the answer lies in the fact that national footballers were protected from the everyday life - they lived in a bubble, far removed from the concerns of everyday Hungarians suffering under the weight of an oppressive regime. To his credit Puskás recognised this fact declaring of the events of '56 "...normal people knew something was going to happen, but we weren't 'normal'".

Puskás spent nearly two years in the wilderness. He was of course banished from Hungary and could never return so long as the Communist regime was in place. Eventually he settled in Spain where the second-phase of his footballing career began. Joining Real Madrid he would become a vital part of a team that dominated Spanish and European football for nearly a decade. The team won the La Liga championship 5 times in a row, the European Cup three times during his playing career, including Puskás's four goals in the Real Madrid 7-3 rout of Eintracht Frankfurt in the 1960 European Cup final. He took Spanish citizenship in 1962 and played for Spain in the World Cup of the same year, but failed to score any goals.

After his playing days finished in the mid-sixties he took up coaching, but without the level of success of his playing days. He did, however, coach the Greek side Panathinaikos to the European Cup final in 1971, although losing 2-0 to Ajax. A succession of coaching jobs followed, including several years with the South Melbourne Hellas Club where the club won the National Soccer League in the early 1990s.

In 1993 Puskás returned to Hungary after being granted a full pardon for his "defection" in 1956. He briefly took charge of the national team, more out of sentiment than anything else. His final years were marked by sadness. He developed Alzheimer's in 2000 and spent his last six years in the fog of forgetting that that dreadful disease brings. He was forced to sell much of his memorabilia to help pay for this treatment and at his death there was an unsightly public spat over who should pay for his funeral.

Nonetheless he remains a hero to all Hungarians and reminds them of the days when Hungary ruled the football world, sweeping all before them. His name lives on in the pantheon of football greats: I like to think that as he dreams his eternal dreams, his body at rest under the dome of St Stephen's Basilica, he hears, as does our own Attila Varga, the crowd chanting, ever louder and louder, "Ria, Ria, Hun-gá-ria, hat, hat, hat há-róm, Ria, Ria, Hun-gá-ria!" ■

Hungarian textbooks in Slovakia, the debate on the Hungarian side is not politically driven so much as culturally, given that 80% of archival material refers to Hungarian place-names, not Slovakian.

In contemplating Hungary's situation, István is reminded about an example in the past, and he explores the strategy of the Royal Palace of Gödöllő's Antal Grassalkovich. This well-known figure of the post Turkish occupation era spent decades building some 12 castles and

Our occasional correspondent, István Pekár, first became known to us in his role as president of the Hungarian Duna TV channel. His present-day work as a journalist, a farmer and a dedicated council representative of Herecsény, in northeast Hungary, puts him in an unusually well-balanced position to be sharing an astute perspective on Hungary. One of his daughters, Marianna, who completed a Masters in Economics at Otago University, now lives in Wellington.

A válság rádöbrentett helyzetünkre

When István last wrote to us some 14 months ago, he was full of foreboding about the unmanageably high prices of grain and about Hungary's assets having been sold or privatised, with the country's debt continually growing. He saw a gradual awakening amongst the people, their having had enough of paying the highest rates in Europe for mobile calls and 2-3 times as much as Western Europeans for bank transactions and the like... He saw the answers not in protests on Kossuth Square, but in thinking individuals making a difference.

The tone of this letter from Hungary is somewhat more negative than his last. István says the people have gone quiet, in spite of what he describes as an action-packed autumn, with the understated marking of the anniversary of the Hungarian Revolution, the unprovoked assault of Slovakian police on Hungarian fans at a soccer game in Dunaszerdahely, the last-ditch efforts of workers to save the hospital in Eger from privatisation, and, of course, the global financial crisis.

István notes that the initial attempts by politicians to downplay the impact of the global crisis on Hungary soon crumbled when it became apparent that this country, once earmarked as being at the forefront of the Eastern Bloc countries joining the European Union (EU), has now become the poorest in the EU. István believes the reason is that Hungary privatised her national assets to a greater extent than any other acceding country. As a result Hungarians have been paying higher energy prices, public services, telephone, banking and insurance premiums than any of the neighbouring countries or than any of the parent companies' countries.

Hungary has also had a raw deal on the cultural front. Even though she was punished after WWI, losing two-thirds of her territory, Hungarian culture was another thing. In fact it thrived. So when debate today rages over whether or not Hungarian place names should or shouldn't be used in

33 churches in the Vác bishopric - in István's view - with the purpose of re-establishing long lost values and ethics.

Hungary's current situation also calls for a renewal of purpose, but István believes the roots of her problems need facing up to, that without a coming clean with the wrongs of previous regimes, the country will never be able to pull together for the common good. The moment of truth will come, as history has shown it always does, but until then István contends Hungary will continue her downhill slide, until she can rise again.

Valami riadt, tétova várakozás jellemzi most az óhazát, bár a sajtó harsány, a politika gépezete dübörög. A nép azonban hallgat, csendes. Érdektelenség, közöny lett úrrá az embereken, pedig az őszi mozgalmas. Ekkor ünnepeljük azt a forradalmunkat, amely még nem zuhant a történelem távoli eseményei közé, hiszen sokan megéltük-megszenvetjük. Ez az ünnep most méltatlan csendben telt, az állami protokoll kordonok mögött zajlott, a tiltakozók csoportja kicsi volt, a hangjuk erőtlén. Sem ünneplés, sem protestálás!

Szlovákia üzent nekünk! A dunaszerdahelyi és az anyaországból érkezett magyar szurkolókat a szlovák rendőrök és kommandósok agyba-főbe verték, több tucat súlyos és könnyebb sérülést okozva. A közvetítés képei önmagukért beszélnek, a szurkolók közül senki sem fordult szembe a rendőrökkel, az első pillanattól hátráltak, menekültek. Nyilvánvaló, hogy a zászlóink, címereink és egy történelmi Magyarországot ábrázoló transzparens váltotta ki dühüket. Nyilvánvaló, hogy a hatalmi reakció a magyarság megfélemlítését és megalázását szolgálta.

Az egészségügyi reform már régen megbukott, a szétzilált egészségügy működési zavarait megszokjuk. Még valami utóregénye volt ennek a földindulásnak az egri kórház privatizációja, ahol

néhány száz alkalmazott és szimpatizáns igyekezett a folyamatot visszafordítani. Nem sok sikerrel, a kórház épületén új táblák vannak, a felmondott orvosok és ápolók helyére állítólag Romániába toboroztak embereket, de nem eleget, jelentősen kisebb létszámmal működik az intézmény. Persze az igazságot nem tudjuk, mert mindenki mondja a magát.

A legnagyobb őszi „esemény” persze a pénzügyi válság, amit politikusaink tálalásában először úgy fogadtuk, mintha az egészhez semmi közünk nem volna, aztán kiderült, ránk készül dőlni az egész. Most vált nyilvánvalóvá számunkra, hogy az Európai Unió legbetegabb tagjává váltunk. Fehéroroszországgal, Pakisztánnal egy csapatban szorulunk a Nemzetközi Valutalap gyámkodására. Ide kerültünk mi, a rendszerváltás eminense, akit elsőnek vártak az unióba, az euró övezetbe! Mára elszállt minden előnyünk, a Szlovákiában, Romániában élő magyar honfitársaink, akik Trianon után nyolcvan évig, mint végső menedékre tekintettek a maradék magyar hazára, most szánakoznak rajtunk.

A kudarc oka igen összetett, de leginkább azért kerültünk ide, mert Magyarország minden kelet-közép-európai államnál határozottabban adta fel nemzeti érdekeit. Gyakran emlegetjük, mert meg sem kerülhetjük, a félresiklott privatizációt. Emiatt magasabbak majd két évtizede az energiaárak, a közszolgáltatások díjai, a telefon, a banki szolgáltatások, a biztosítók tarifái, mint a szomszédos országokban, illetve jelentősen drágábbak, mint az anyacégek országaiban. Vajon ezek a nálunk oly sikeres gazdasági csoportok a hazai elit támogatása nélkül tudnának-e ilyen profitot produkálni? A pénzügyi elitünk most menekülne az euró zóna védelmébe, de eddig éppen ők voltak a kerékkötői a korábbi bevezetésének, hiszen az átváltásból hatalmas profitra tettek szert, és a forinttal való manipulációknak is részben ők voltak a haszonélvezői.

Bratislava Grassalkovich Castle

Grassalkovich Kastely Gödöllő

A kultúra területén is hatalmas presztízs-vesztéssel szembesültünk el. Magyarország az első világháborút lezáró békék következtében lélekszámát és gazdasági potenciálját tekintve európai középhatalomból egy kelet-közép-európai kis országgá változott. Megmaradt viszont középhatalomnak kulturális szempontból, s ezt a pozíciót szinte az ezredfordulóig fenntartotta. Trianon után Bethlen István és Klebelsberg Kunó kulturális politikájának éppen az volt a lényege, hogy a haza földjét megcsonkíthatják, de a szellem, a tudomány és a művészet birodalmára nincsen hatással a háborút lezáró diktátum. A kivérezetett ország többek között kulturális intézeteket hozott létre, egyetemeket alapított, pártolta a művelődés intézményeit, iskolaépítési programot indított. Az eredmény közismert. A kirabolt, szomszédjai által fenyegetett ország tíz év alatt talpra állt, egy emberöltő múlva Nobel-díjasainkat csodálta a világ.

Hazánk, valamint a történelmi Magyarország területéből részesülő államok konfliktusait gyakran politikai jellegűeknek tekintjük, pedig nagyjából kulturális gyökerek. Nem azért kellene Kolozsvár, Kassa, Ungvár, vagy Újvidék nevét magyarul is kiírni, a tankönyvekben vagy a helységnevet táblákon, mert a magyarok részaránya eléri a 20 százalékot, hanem mert a levéltárak anyagának 80 százalékában még ezen a néven szerepel. A kisebbségnek általában nem a gazdasági térférfás fáj, hanem a kulturális örökség kisajátítása, a miénktől eltérő történetírás hamisságai.

Az ember furcsa lény, mindig a rosszból tanul. A tragédia sokja teszi jóvá, nemessé az embert, ez a folyamat következett be az ezeréves haza széthullásakor, de a második világháború után is megfigyelhető volt. A bolsevik diktatúra szörnyűségeit is csillapította a társadalom országépítő ösztöne. A háborús romok eltűntek, villamosítási, útépitési programok indultak. A parasztság a padlásseprések ellenére vetett, mert eljött a vetés ideje. A népi kollégiumok, a fényes szelek mozgalmát a politikai szándékok mellett, vagy éppen ellenében végigkísérte a megújulni akaró közösség törekvése.

A megújuláshoz új célokra, és hitre van szükség, mert ez ad erőt! Jó példája ennek a gödöllői királyi kastélyt építő Grassalkovich Antal, a török kiűzését követő évtizedek egyik legismertebb figurája. Ez a zseniális szervezőkészséggel megáldott, gyakorlatias ember a váci püspökség

területén 33 templomot építtetett és tucatnyi kastélyt Pozsonytól Bajáig. Vajon miért éppen templomra és kastélyra, és miért nem uradalmak építésére, gazdaságélénkítésre fordította a pénzét?

Kellően előrelátó és bölcs volt ahhoz, hogy megértse: a jórészt elpusztított lakosság maradványa a hódoltság másfél száz éve alatt elvadult, erkölcsében megrendült. A templomok az erkölcs megújítását voltak hivatottak biztosítani, a kastélyok pedig azt jelezték a vidéken átutazóknak, hogy már nem pusztaságban jár, van gazdája a területnek.

Amikor a kisiklott rendszerváltásunk kritikáját halljuk, szinte sohasem megyünk le a bajok gyökeréhez. Nem történt katarzis, nem történt igazságtétel, amely az embereket jobbá tehetné volna, nem történt közösségi összefogás és nem következett be az erkölcs, az értékrend és a valós hatalmi viszonyok kijelölése, megszilárdítása. Ahol nincs tiszta értékrend, ott nem lehet nemzetet összetartó-erősítő célokat megfogalmazni. Ott csak tengődni lehet, sodródni, egyik napról a másikra élni. Magyarország egészen a fundamentumig megújulásra szorul, de nincs erő a generális váltáshoz. Az országot felemelni hivatott politikai, gazdasági és kulturális elit nem képes az ország megújítására.

A riadt csend talán arra is utal, hogy az emberek a lelkük mélyén érzik, hogy ami elmaradt, az nem kerülhető meg. Mindennek meg kell fizetni az árát még akkor is, ha nem haszonélvezője, csak jámbor eltűrője volt az ország széthordásának. Az igazság pillanata, a tisztító vihar el fog jönni, nélkülözéssel, könnyel, áldozattal. Ahogy eddig mindig! Az lesz a fordulópont, addig csak lefelé visz az örvény, de akkor születik majd meg az emelkedő Magyarország! ■

Pekár István

Kossuth tér, október 23

Kings of Bethlehem (Betlehemi királyok)

- Attila József

*Little Jesus, God bless Thee, God bless Thee,
Royal kings we are all three.
Above us shone a blazing star,
on foot we've come from very far.
A little lamb so surely said
that Jesus Christ lay here in bed.
My name is King Melchior,
Help me, help me, my dear Lord.*

*Good day to you, Son of God, Son of God,
Silly old priests we are not.
News of your birth has travelled far,
King of the poor we've heard you are.
Hence our little visitation,
heaven's kingdom's our salvation.
My name's Jasper and I think
I'm a kind of worldly king.*

*Greetings to you, Saviour, Saviour,
Our land is much sunnier.
All our sausage we have eaten,
our fine boots look weatherbeaten,
six handfuls of gold we have got,
also incense in a big pot.
King Balthazar, yes, that's me:
The Saracen of the three.*

*Flushes-blushes sweet Mary, sweet Mary,
little mother she's happy.
Casting down her eyes she peers
at her Jesus through her tears;
hear the shepherds' music-playing,
feeding time bears no delaying.
Kindly three kings make your bow,
I must bid you farewell now.*

1929

- Translated by John Székely

KARÁCSONYI PÁSZTOROSKÁK

- TAMÁSI ÁRON

["LITTLE CHRISTMAS SHEPHERDS" — A SHORT STORY BY ÁRON TAMÁSI]

A szabadtűzhelyen, a betlehemi majorban, hajladozik a tűz aranylángja. Csordapásztorok melegednek a tűznél, melynek a fénye átvilágít az időn, és emlékezni serkent engemet is.

Tizenhárom éves voltam, s vezére a zsenge pásztoroknak. Ezek a zsenge pásztorok mind korombeli fiúk voltak, akiket gondosan megválogatva vettünk fel a nyájba. Amikor a kör bezárult, kiosztottuk a szerepeket. Elsőnek vezért választottunk, aki majdan, karácsony este, a belső beköszöntőt is mondani fogja, mindama leányos házaknál, ahova behatolunk. Aztán választottunk külső beköszöntőt, aki az ajtón kívül fog szólni, és hát meg is küzd azzal a másik nyájjal, amelyiket ott találunk esetleg a háznál. Utána kijelöltük a tűzmestert, aki vezényli az üdvözlő puffantásokat; majd megválasztottuk az énekvivőt és a mókamestert, nemkülönben a nagymondót, aki mindenkit le fog torkolni, szükség esetén még lódítva is éktelenül.

S aztán tanulni kezdtünk.

Így készültünk a szent hadjáratra, a karácsonyi kántálásra, s vártuk a napot és tele lélekkel az estét, amikor aranyfényrel felragyog a betlehemi csillag.

S végre a föld örömet kiáltott az égre, és az ég örömet kiáltott a földre.

Karácsony este lett.

Az áradó örömben úgy ringott a völgyben a falu, mint a békesség tava. S a tóban egybegyűlt a tizenkét zsenge pásztor, mint tizenkét aranyhal. Elindultunk kövér örömmel, s miközben úsztunk a patyolat estében, felzengett szívünkéből az ének. Szállott az ének, és zengedezve hirdette, hogy a betlehemi hírmadár a mi falunkba is hullatott egy tollút. Hullatott egy tollút a kicsi nép ismeretlen falujába; és öröm nyugodott azon, ami hullt, és piros megemlékezés a szegények felől.

Így énekeltünk, s haladtunk lassan a falu között, a fehér holdvilágon; s miközben haladtunk, imitt és amott is felzengett az örömnóta, s úgy világított valahány ének az éjszakában, mint a pásztortűz lobogása.

A falu is megbolydult egészen.

Megebolydult, mert a reménység öröme szállotta meg az embereket, s kisöpörte szívükből az esztendő gondjait. Csak éneket termelt a száj vagy jó szót. A vérből sem hullott indulat azon az este; hanem megnyugodva csörgedezett a vér, akár Betlehemben a patak, minek a vízből szelíden ittak a csordapásztorok gazdátlan juhait. A házak tetején a hó világított, bent a szobákban pedig szelíden a lámpa. S amikor valahonnét, úszva a

holdvilágon, felhangzott az ének, leányoskák fürkésztek az ablakon át, s úgy várták madaras szívvel a zengő sereget.

Megálltunk egy ház előtt, mely első volt a tervezetben. Lázár gazda lakott a házban, s volt neki egy lánya is, aki két bimbót a rózsabokorról már

leszakított. Hát azon a kapun, örömhír énekszóval, bátran bevonultunk, s még fent az ereszen is, az ajtó előtt, énekeltünk egyet. Amikor ezt sikeresen elfűjtük, hagytunk módosan egy kevés csendet, majd felcsendült a külső beköszöntő hangja, mondván a megkívánt harsány hangon:

Örülj és örvendezz, nemes házigazda:

Kigyúlt a világnak Betlehem csillaga.

Örülj és örvendezz, kedves háznak népe,

Hogy ide vezérelt a csillagnak fénye.

A csillag fénye szerencsés csendbe merült. Vagyis, bent a szobában, nem volt egy másik nyáj, amelyik belülről, valami elmés kérdéssel, rögtön megtámadott volna. Így aztán csak Lázár gazda

szólt ki nekünk ünnepélyesen, mondván:

Jónál jobb hírt hoztok, halljuk valahányan:

Gyertek azért beljebb; akármilyen bátran.

S a szó végére meg is nyitotta nekünk az ajtót; s mi pedig egyenes cérnasorban, mint a vadlibácskák, bevonultunk az ünnepi szobába. Nekem mint belső beköszöntőnek, a sor fejenél kellett állanom, s állottam is mily szívesen! Katonás léptekkel előrevezettem a sort, úgy annyira, hogy a sor végi pásztorcso az ajtón belül még helyet vehessen. Akkor megvártam, hogy a léniát, ha valami hiba lenne benne, gyorsan kiigazítsák; s majd egy negyed fordulattal, egyszerre és valahányan, frontot vettünk pattanva a ház gazdájára felé, ki a feleségével és a leányoskával ott állott várakozva az asztal mellett. S abban a percben, amint a csizmácskánk szára megcsattant a fordulatban, jobb kézzel és egyetlen villanó mozdulattal, levettük a fejünkről a kucsmát, s én pedig hangzatosan megszólaltam, mondván:

Ahol a nap felkél, ama tájról jöttünk,

Hírmondás kedviért nagy utakat tettünk.

Mert szólott egy csillag, éppen felkelőben,

Hogy gyorsan induljunk éjfél időben.

Napkelet országból így el is indultunk,

S ezen kedves házba hozott el az utunk.

Dicséretét zengiük Júda nemzetének,

Mert kinyílt virága Dávid vesszejének.

Származásunk felől sem hagyunk kétségben,

Vagyis bajban nőttünk, s tartós szegénységben;

S kik a juhnyáj után vénen vánszorognak,

Fiai vagyunk mi csordapásztoroknak.

Dehát ezt voltunk az Úr nem tekinté,

Hanem angyalával nekünk megjelenté,

Hogy földre lejöve világ megváltója,

Kinek a mi nyájunk igaz szószólója.
Ámen.

S erre az "ámenre", de abban a pillantásban, puszkaporos pisztolyával, a lábszára mellett a pádi-mentum felé, oly nagyot puffantott a tűzmester, hogy a lámpában a láng és a pironkodó kislány megriadt egyaránt.

Mi pedig harsanva mondtuk a lövésre:

- Szent jó estét kívánunk!

Ezzel aztán a szertartás madara el is szállt. A sor megbomlott, mosolyra derültek a szemek és öröme az arcok. Szíves szóval a gazda is biztatni kezdett minket, hogy vegyük közre az asztalt, s

ülünk le. Köszöngöttük a szíves szót, s mint nagyra becsült férfiak, ki-ki a megillető helyre le is ült. A kislány pedig, mint nyíló háziasszony, kolbászt hozott az asztalra, s egy cserépfazékban töltött káposztát. A kolbász még cserszegett a forró zsírban, s rotyogott majdnem a káposzta is. Szokás szerint, s hogy az étel is csillapodjék még valamicskét, a gazda szilvapálinkát töltött, s a kised Jézusra köszöntötte, aki éppen akkor nagyon fázódott a barmok között.

Aztán enni kezdtünk.

S évés közben egyre jobban megeredt a szó, mely a betlehemi pusztáról lassankint hazarepült, s kezdett megtelni derűvel. Vagyis az ideje megjött a játéknak, melyet előre megbeszéltünk. Ránéztem hát a mókamesterre, s így szóltam:

- Messze van még az idő, amikor szakálla lesz.

- Kinek? - kérdezte a kislány.

- Aki ma született, annak - feleltem.

Tudván, hogy a Kisedről beszélek, pírbá borult a kislány arcocskája. Mi kedvesen neveltünk a rózsaszínű zűrzavarban, a mókamester pedig színre lépett, s így szólt:

- Hát én megelőztem az időt, hallják-e!

- No; s az hogy történt? - kérdezte a gazda.

A mókamester helyzetet vett, s kanyarítani kezdte a történetet, mondván:

- Hol van az a harcsafűrés, te legény? - kérdi apám a tegnapelőtti reggel. - A helyin van - mondom neki, mire apám szól ismét: - Hát ha a helyin van, akkor kondorítsd össze, mert megyünk s levágjuk azt a nagy fát a Csorgónál.

Itt megereszkedett egy kicsit a szóval, s folytatta:

- Hát mi el is mentünk, s egy óra alatt megérkeztünk, abban az irgalmatlan nagy hóban. Megkerültük a nagy fát, s a töviről széjjel pallottuk azt a rengeteg havat. Aztán térdre ereszkedtünk, s neki a fűrészt a fának; s oly lelkünkéből húztuk, hogy a fa ágain reszketett a hó. Node, haladtunk is dicséretesen, mert egy félóra múlva, mint egy recsegő zuhatag, földre dőndült a fa. S a dőndülés után, ahogy a verejtéket le akarám vala törölni a homlokomról, hát odapillantottam a fa csonka törzsökére, de fel is akadt rögtön a szemem, mert a fatörzsök fehér lapján nem semmit láttam, hanem az elszomorodott Jézus szakállas fejét.

- Jaj, igazán?! - mondta a kislány, mire a mókamester még bizonykodott is, mondván:

- A béka a hitetlenek nyelvire rakja a tojásait, ha nem így volt.

Éppen tettük volna, hogy tünezzünk a nagy csodán, de akkor megszólalt a nagymondó, s tiszte szerint így szólt:

- Aszemmi, hallják-e! Hanem János keresztapám

a múlt héten egy vaddisznót lőtt, jó nagy vadkocát. Otthon neki is állott mindjárt, hogy felhasítja; s ahogy ott előttünk éppen felvágja vala a hasát, hát a hasadékból két vadmalac szökött elő.

- Jaj, csakugyan?! - mondta ismét a kislány.

- Bizony - fűzte tovább a nagymondó. - De keresztapámnak is volt esze bezzeg, mert hogy megjegyyezze azt a két vadmalacot, a fült mindjárt behasította mind a kettőnek; s aztán elcsapta őket az erdőre, hogy majd jövőre meglője őket, mint kész disznókat, s jogos tulajdonait.

- Aj, beh okos volt! - ámult a kislány.

- Okos-okos - nézett a kislányra a mókamester. - De aki elbeszélte, az sem ingyen tette, mert igen nézi a maga fült.

Megrebbent rögtön a kislány, s a két tenyerével letakarta mindjárt a két fült; s a két szeme pedig fényben röpdösött, mint két csepepcske madár.

Mosolyogtunk is rajta, de szerettük is.

S kedvelt ő is minket, úgy emlékszem, mert elmenőben virágot tűzött a sapkáinkra. S mi azokban a virágos kucsmákban rázendítettünk egy új énekre; s a patyolat estében zengedezve haladván egy másik lányos ház felé, ragyogott nyilván a mi szemünk is, mint a betlehemi csillag. ■

"Shepherds and Kings"

(The Christian inspiration of Hungarian folk poetry)

The old religion of the pre-Settlement Magyars presented remarkable similarities to Christianity. Its moral and theological structure was basically that of a monotheistic, animistic faith, based on the adoration of one God ("Isten") and respect and veneration for many spirits, such as the spirits of their departed ancestors and angel-like super-beings. These were respected in much the same way that Christianity respects its saints, angels and the memory of departed souls. Thus the ancient Magyar religion cannot be called "paganism" in the polytheistic sense of the Greco-Roman or Assyrian-Babylonian religions.

Christianity has often accepted and used the framework of certain pagan myths and festivals, replacing them with its own liturgical content. Thus the Magyars found it congenial to celebrate the mysteries of Christianity, such as Christmas, Easter, Whitsun and the feasts of some saints (especially those of the Blessed Virgin), by providing them with the colour and warmth of their own millennia-old poetic myths and rites. Folk poems, ballads, legends, anecdotes and dramatic presentations connected with Christian festivals abound among the Magyar people of all denominations. This folk poetry of Christian inspiration offers a fascinating field of folklore study,

hitherto not sufficiently explored.

The language of Christian liturgy has provided the people with a rich store of religious phraseology. The colourful imagery of Christian liturgy has always appealed to the anonymous poets of the people who adopted this inspiration with their characteristic emotional-religious nationalism.

The richest treasure of religious folk poetry is found in plays and songs connected with Christmas. Many Christmas carols are sung in connection with the Church service, others form part of the Bethlehem plays.

This time of the year, the winter solstice — the resurrection of the sun after the shortest day of the year, December 22 — used to herald the increase of life-giving sunshine in pagan liturgy. Thus from time immemorial this has been the season of festivities. The pagans used to celebrate the Sun-God, the Christians the birth of Christ, their "Life-giving Sun". Ancient rites have been Christianised, but memories of old festivities of the Sun still linger in Hungarian folk hymns, such as the refrain of a popular carol: "Oh life, oh sunshine — Oh dear little Jesus".

The role of the humble herdsmen in the Bethlehem story has always appealed to the Magyar peasant. Some carols present a cheerful, dance rhythm, such as the "Shepherds' Dance" from Central Hungary.

Some carols of a more solemn nature begin with the Latin words of the Catholic liturgy. The angels' call to the herdsmen of Bethlehem on Christmas night inspired many folk carols. The

best-known of these: "Herdsmen...", first recorded in a 17th century hymn book, is found in many varieties in all Magyar-speaking areas.

One of the most popular carols, known in Transylvania and the Great Plain, begins with the Greek words of the Catholic liturgy (slightly Magyarised): "Kirje, kirje...". The naive charm of the text and the purity of the ancient tune leave no doubt that we hear one of the genuine creations of the people, probably the Székelys of eastern Transylvania from where it must have spread to the other regions. Here the majestic Christ of the liturgy becomes a sweet little baby surrounded by His mother and simple shepherds, worried about the cold and wishing they could give the Divine Child the com-

fort which, according to the gospel, had been denied to Him in Bethlehem.

Another shepherd-carol, "Shepherds..." is known in many regions. Both the text and the melody are folk creations and show no scholarly influence. This simple folk hymn has become a standard part of the Christmas Midnight Masses in Hungary.

The commemoration of Jesus Christ's birth in Bethlehem has been the subject of festival plays and puppet-shows presented at Christmas time in all Christian countries since the Middle Ages. These Bethlehem-plays, impromptu dramatic performances, have become part of the Hungarian peasants' Christmas celebrations too. Performed by troupes of children or adults, these plays are often combined with presentations of puppets, accompanied by songs and musical instruments, and sometimes even dancing. The scene is usually the stable with Mary and Joseph standing at the manger in which the child Jesus – a doll or sometimes a live baby – is lying. The herdsmen arrive during the play or stand at the manger when the play starts. Angels and other symbolic characters – representing the good and bad principles – often take part in the play. In some regions the child-actors may even take the manger to church and perform there a shorter version of the play.

The songs and texts have many variations and the costumes are sometimes quite elaborate. In the Catholic regions the texts are serious and conform more or less with the church texts and traditions. In the Protestant regions (where the Bethlehem plays are just as popular), the actors often improvise and add a touch of comedy to the play. Their principal actor may be a sleepy old shepherd on whom the youngest boys play various tricks. Throughout the play improvisations – humorous or earnest – mingle with beautiful old folk hymns. In many songs the peasants' naive, nostalgic devotion is presented in the form of a wish: "If Jesus had been born in Hungary, things would have been different: He would certainly have received a warmer welcome from his Magyar shepherds".

In some Bethlehem plays, marionettes are made to dance before the manger. They represent symbolic characters: death, the devil, angels, shepherds, peasants, Herod, soldiers. Candles decorate the elaborate puppet stage and they flicker in the cold, snowy night of the village as the children move from one house to the next.

The deeply emotional carol "A Beautiful Rose" sums up the spirit of these Bethlehem plays as it paints a picture of the Holy Virgin bending over the manger where her Son, the "Beautiful Flower" sleeps: Jesus, who brought sunshine and life to the Earth. Thus Christian and ancient thoughts meet in harmony in the humble, rustic image of the candlelit scene of Bethlehem.

On the 6th of January (Epiphany), the Three Wise Men (the Magi or Three Kings) are remembered by the re-enactment of the scene described in the gospels. Three children – often girls dressed in white robes with mitres, and holding long sticks (sceptres), represent the three Kings. They are often preceded by an "angel" holding a "star" on a pole. They enter each house, calling on the people to "seek the Star over Bethlehem...". Their play is connected with the Bethlehem plays and contains carols of a similar nature.

The customs connected with Easter show, curiously enough, little Christian inspiration. The same is the case with Saint Ivan's Day (Midsummer Day, June 22). The Whitsun customs, such as the Whitsun-Queen procession, mingle Christian and pagan elements.

Of the saints, Saint Stephen, the first king of Hungary, is often remembered in songs. As is the case with the other saints' days, the people who bear the saint's name celebrate their "name-day" and are congratulated, often in flowery verse.

The Magyars accepted Christianity during the 11th century with some reluctance, directed not against the faith but against the foreigners brought to Hungary to propagate it. Once, however, the Christian faith, and with it western civilisation, had been accepted, it became the nation's own heritage, jealously defended through centuries of wars. The new faith became a Hungarian religion, and Christian devotion and Magyar patriotism became synonymous notions. The Magyars began to regard themselves as soldier-knights of Christ and of the Holy Virgin, the "Patron of Hungary". They have an almost romantic veneration for the Virgin Mary, the "Great Queen of Hungary". (By a strange turn of fate, Hungary never had a Hungarian-born queen). Since the 18th century, Catholics have often

referred to Hungary as "Regnum Marianum", ("Mary's Kingdom").

This emotional cult of Christianity's loveliest saint found deep echoes in the hearts of the Magyars. There are many hymns devoted to the Holy Virgin, some folk creations, others written and composed by unknown artists. The best-known of these is the rather melancholic hymn "Our Mother, Lady of Hungary", probably composed by an unknown scholar of the 12th century. ■

Source: www.hungarian-history.hu

EXTRACTS FROM A "BETHLEHEM PLAY":

(All):

Bethlehem, Bethlehem,
In your vicinity
Mary arrived and went
Into a humble stable.
There she was sitting
Like a forsaken turtledove,
Making ready for the blessed birth.

(The Angels):

God's Lamb is crying,
There she is who takes pity on Him.
The Holy Mother is rocking Him:
Aye, aye, aye, Jesus, sleep!

(Mary):

Don't cry, my sweet,
Thou art my ornament!
Beautiful lullaby they sing,
The heavenly host, aye, aye, aye, sunshine of my soul.

(Joseph):

Alas, this manger is very hard,
My dear Son, alas, Thou art cold.
There is no shelter here against cold
Except Saint Joseph's cloak.
Aye, aye, aye, Jesus, sleep!

(Recorded in Sopron county, Transdanubia)

SUSSING OUT STRESS

COLUMNIST
DR ENDRE MAURER

The study of stress is of paramount interest to modern man. As time passes, newer and newer theories or discoveries are appearing in scientific journals. The pioneer in the field was a Hungarian medical researcher, János (Hans) Selye. His book, "Életünk és a stressz", [The Stress of Life] was reviewed some time ago in these columns, (Magyar Szó, no. 42). His theory deals with the functional aspects of stress arousal and the body's reactions to it. The stress system, Selye proposed, provides strong clues as to how stress can make people become sick. The activation of the stress system is an assault on the body and, when the emergency ends, the "alarm system" must be quickly turned off, so that the affected body organs can recover. If the external events, which set off the alarm reaction cannot be eliminated, the body is unable to stop reacting and the affected organs get damaged.

The article, "Can Stress Really Heal?", (Magyar Szó, No. 67) discusses the positive effects of stress. Although stress can become a major health hazard, if handled properly, it can be a source of exhilaration, or of inner power. Positive stress (the so-called "baseline-level") is even desirable as it stimulates a person both physically and mentally and prepares the body to perform better.

The question is: where is our "baseline" and at what point we are at risk? Furthermore, what are the environmental stressors that activate our alarm system?

For our ancestors stress was a tool of survival. It provided a quick activation of the system when facing danger. It prepared the body to fight or flee. In our lives, these ancient stress reactions do not seem to be appropriate. Wild animals roaming the terrain are locked up in zoos and the new enemies, our demons, are the daily tensions of modern existence. In this country the greatest external danger is road rage, yet more people commit suicide than die on the road. The anxieties of modern life force people to quit. According to a professor emeritus (Max Planck, Seewisen, Germany) man's greatest fear stems from "an intellectually grounded fear of existence". It seems that for us humans, fear is less of a threat than anxiety is. Fear is a transitory event and the body can regain its normal state once the threat is over. Anxiety is a much more insidious state of mind.

Anxiety disorders are the most common of all

mental problems. Recent studies indicate that they may have a genetic input which can be activated, enhanced by environmental factors. An example of biological input is the behaviour of identical twins. Though they may be raised separately, they share more fears than fraternal siblings brought up together. However, science has not yet managed to find the genes responsible for fear.

On the other hand, there is a plethora of experimental findings which indicate that many of our fears are nothing else but learned reactions. Young children do not react with fear when they are shown threatening faces. Soon they learn, however, that malevolent looking people should not be trusted. These learned fear reactions get

then etched into the brain and leave "neuronal scars" behind. They can end up forming the basis of anxiety disorders, as mind-states of fearfulness.

Building on Selye's discoveries, scientists of today are trying to put together a coherent neurological model to explain how stress hurts us and, subsequently, how to minimize its harmful effects through treatment. The proposed model is a complex one, requiring a thorough knowledge of neurology. In a nutshell the system works as follows: stress signals change in the physiological states of organs like the heart, kidneys, stomach, as well as in the muscles. When one spots a bear, one panics. Spotting it (sensory stressor), sends signals to the part of the brain called the Hypothalamus. In turn, it arouses the Locus Coeruleus, situated in the Amygdala, a different part of the brain. The latter produces the "emotional stressors" (such as fears of getting devoured by the beast). The emotional message

then reaches the Paraventricular Nucleus. This structure produces the Corticotropin-releasing hormone (CRH) which tells the Pituitary Gland (another part of the brain) to send impulses via the Vagus nerves to release other hormones into the blood stream. Those hormones then activate the Adrenal Glands, which raise the blood pressure, increase the glucose levels in the blood to provide energy either to fight the bear or to exit the scene as fast as possible. Is it not clear and simple?

The question raised earlier was whether it is possible to erase the scars etched in the brain? The answer is a paradox. If fear is a learned reaction to environmental stressors, we can unlearn them and various practices of psychotherapy are the answer. But which of them delivers us from hell? There is controversy as to which of them is the most effective to produce a "cure". Freudians seek to resolve the person's unconscious conflict, thereby eliminating the "cause" from which anxiety springs. Cognitive therapists try to modify the patient's attitude towards the anxiety-arousing stimuli. Behaviourists ignore both approaches and attempt to treat the symptoms. Some of the practitioners use desensitization to gradually reduce the patient's sensitivity to anxiety provoking stimuli. Some others use counter-conditioning techniques (fears are conditioned responses!), hence they help the patient to unlearn the anxiety reaction. Any one of these intervention therapies works for some people, especially for those suffering from specific causes like phobias.

Pain is not necessarily painful. What makes it unbearable is one's emotional reaction to it, i.e. suffering, the feeling that you can't stand it any longer. This awareness of pain is conveyed by chemical messengers (neurotransmitters) to parts of the brain. Their route, however, can be blocked by chemical substances.

According to recent brain studies, anxiety disorders could be due to the presence of too little GABA (an amino acid) in the Hypothalamus. It can be remedied through medication. The use of psychotropic drugs, like Valium or Prozac, may lessen the emotional reaction (dread) to pain. They probably work either on the receptors of the centres involved or on the pathways leading to them (neurotransmitters).

Yule tide can be a stressful time for many of us, especially, in the prevailing economic climate. However, the price of a doughnut and a couple of Prozac pills would not bankrupt anybody. So, buy them, swallow the pills, stare at the doughnut and keep on repeating the mantra:

*As you ramble on through life, brother,
Whatever may be your goal,
Keep an eye on the doughnut,
And not upon the hole.*

(An example of "Reframing", an aspect of "Cognitive Therapy".) ■

Ref: "Sussing Out Stress", Time, December 13, 2004.

SZEGEDY KRISZTINA

FINOM PORCELÁNOK

2. rész

Különleges alkalmak különleges készülődést érdemelnek. Karácsony ilyen, különleges alkalom. Karácsony körül sokat gondolunk a készülődésre. Szeretnénk örömet szerezni azoknak, akiket szeretünk. Meglepetést szeretnénk, különleges ajándékokkal. Így is kifejezve irántuk érzett szeretetünket. Bárhol élnek a világban, tudják, hogy gondolunk rájuk.

A karácsonyi asztal különleges asztal, rajta a gyönyörű teríték, szinte kötelező. A porcelán nagyon alkalmas teríték, vagy ajándék karácsonyra.

A magyar porcelánok közül nem könnyű választani, kínálatunk sokkal nagyobb országok porcelán-kínálatával vetekszik.

A Herendi- és a Zsolnai Gyár mellett Hollóházán is régi tradíciója van a porcelánkészítésnek.

A termelés Hollóházán 225 éve kezdődött el, eredetileg üveghuta (üveg manufaktúra) működött itt. Később jellegzetes virágfestéses cserépedényeket gyártottak, majd a bérleti korszerűsítést követően, csak 1957-ben tértek át a porcelán gyártására. Hollóháza, mégis, porcelángyártásáról lett híres.

A hollóházi porcelán nagyon népszerű Magyarországon. A termékek választéka igen széles. Az egyszerű fehér, az arany- és kékszegélyes klasszikusok és a fantázia-mintások, mint például a

Pannónia-, magnólia-, hold-, Hermes-mintások és még sok más megtalálható a kollekciónban. Rendkívül ízlésesek, szép kivitelűek.

Hollóháza hagyományaihoz tartozik, hogy képzőművészekkel tart fenn szoros alkotói kapcsolatot. Elsőként Szász Endre érkezett Hollóházára, 1977-ben, és ebből az együttműködésből születtek a hollóházi dekoratív porcelánképek, majd későbbre teljessé vált a Szász kollekción. Mind dísz tárgyak, mind edénykészletek készülnek Szász Endre grafikus-festő motívumaival.

Újabb Faragó Miklós fest-

tőművésszel dolgozik a gyár. Ebből az együttműködésből is különleges porcelántárgyak készültek.

Hollóháza, mára szállítója a skandináv országoknak, valamint tengeren túlra, Japánba, az USA-ba és Ausztráliába is értékesít porcelánjaiból.

Sajnálatos ugyanakkor, hogy a világszínvonalú termékek marketingje visszamaradott. A gyár internetes oldala csak magyar nyelvű, és annak legnagyobb része is még fejlesztés alatt áll, látogatása nem nyújt igazi élményt. Sajnos, nem ez az egyetlen terület, ahol javítanunk kellene Magyarországon imázsán.

Pedig Hollóházán is vannak programok, van porcelánút, Porcelánmúzeum és a helyiség is festői szépségű.

Végül, de nem utolsó sorban az aquincumi porcelánról álljon itt pár mondat. Az

aquincumi porcelánról, melynek gyártása már a múlté.

Az Aquincumi Porcelángyár 1854 és 1948 között működött és gyártott a bécsi és cseh díszminta porcelánokhoz hasonlatos dekoratív darabokat, később elbűvölően kedves naiv szobrocskákat, finom ízlésre valló porcelán étkezőeszközöket, illetve egyéb, letisztult formájú vázákat, edényeket.

Mindezek ma már csak gyűjtőknél, internetes aukciós lapokon, régiségkereskedésekben lelhetők fel.

Az aquincumi porcelán történetéről szinte még kevesebb található. Lehet, hogy van mit elhallgatni, a gyár működésének valószínűleg az államosítás vetett véget. Hüttl Tivadar, cseh származású udvari szállító volt, akinek Dorottya utcai porcelán lerakata később porcelánműhellyé fejlődött.

Az aquincumi porcelán a gyűjtők körében ma is jól ismert és kedvelt. Igazi élvezet, akár az ecserin, akár a budapesti, vagy vidéki régiségárúknál, vagy az internetes aukciós oldalakon, az évenkénti Antik Enteriőr Kiállításon egy-egy darabra rátalálni, megszeretni, megvenni. Ez azonban már a következő cikk témája: a műgyűjtés hagyományai Magyarországon.

Hollóháza és az Aquincumi Gyár termékeit két madár-alak fémjelzi.

Kívánunk Hollóházának szerencsét és tehetséget ahhoz, hogy magasabbra szárnyaljon, tovább tudja fejleszteni saját imázsát, ahogyan az Herenden, Pécsen sikerült.

Az aquincumi porcelán szerelmeseinek és gyűjtőinek kívánunk jó vadászatot.

Szép Karácsonyt és Boldog Új Évet a Magyar Szó kedves olvasóinak! ■

FINE MAGYAR PORCELAIN

KRISZTINA SZEGEDY

Part 2

Important events require great preparation. Such is Christmas.

Around Christmas we think a lot about preparations for that great event. We would like to please those we love. We would like to surprise them with wonderful presents. We want to express our love for them. Wherever they live in the world, we want to let them know we are thinking of them. We would like to transmit our love through our preparations.

Nice china is practically a must on the festive Christmas table. Fine Hungarian porcelain fits the bill perfectly. It also makes a very special Christmas gift.

Besides Herend and Zsolna, porcelain manufacturing has also been a tradition for long centuries in Hollóháza. Production started in Hollóháza 225 years ago. Originally, the factory operated as a glass production manufactory. The plant produced earthenware later on. Porcelain production started in 1957.

Hollóházi porcelain is very popular in Hungary. Consumers can choose from a wide range of products: dinner services and decorative pieces featuring various motifs are available. The "simply white", the classics with gold or blue borders and unique collections like the Pannonia, magnolia, moon, Hermes etc. provide a rich variety to choose from.

Traditionally Hollóháza maintains close working relationships with famous artists. The first artist was the famous painter and graphic artist, Endre Szász, who arrived at the factory in 1977. The famous Szász collection was born, thanks to great collaboration between the artist and the Hollóháza Porcelain Factory, and the range is still available for porcelain lovers. The first pieces of the collection were marvellous porcelain pictures. Now Szász Endre motifs are used on several decorative pieces as well as on tableware, coffee and tea sets.

In more recent times, the famous painter Miklós Faragó works at Hollóháza.

Sadly, the marketing of the factory seems to be lacking. Although Hollóháza supplies Scandinavian and overseas markets e.g. Japan, the US and Australia, the factory could do much more to build on appropriate marketing of their goods. The Factory's website has been under construction for some time. It is monolingual and does not contain much information about the factory and the various programs related to the porcelain production. Let it be known that there is a Porcelain Museum worth visiting and Hollóháza itself is a wonderful place with much of interest for tourists.

Last but not least, let me say a few words about the porcelain production of Aquincum.

The Aquincum Porcelain Factory operated between 1854-1948. The company produced decorative porcelain pieces in the Viennese and Czech styles, charming naive ceramic statues and simple retro style vases and pottery later. The nationalisation stopped production. One can hardly find any information about the factory. There may be secrets about the history that have not been revealed so far.

Tivadar Hüttl, a supplier to the Royal Court, a Czech man, founder of the Aquincum Porcelain Manufactory, opened his first porcelain shop at the Dorottya Street in downtown Budapest.

Collectors like the Aquincum porcelain. It is good fun looking around for pieces at the Ecseri

Market. One could also find famous pieces from time to time at the annual Antique Entierieur Exhibition.

This leads us to the subject matter of the next article that will be about the tradition of art collection in Hungary.

Two birds: the raven & the falcon are registered trade marks of the Hollóháza and the Aquincum porcelains.

So let's wish success to the flight of the raven of Hollóháza and good luck to collectors of porcelain pieces marked with the famous falcon.

Let me take this opportunity to wish all of you a Merry Christmas and a Happy New Year! ■

„kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám”

József Attila

BERZSENYI DÁNIEL

1776-1836

A Vas megyei Hetyén (Egyházashetye) született, 1776. május 7-én.

Birtokos evangélikus nemesi család fia. Apja Berzsenyi Lajos földbirtokos és okleveles ügyvéd, anyja Thulmon Rozália.

1788-tól a soproni evangélikus líceumban tanult. 1793 nyarán elszökött az iskolából, néhány hétig Keszthelyen katona, majd egy évet otthon töltött. 1794 őszén apja visszavitte Sopronba. Ugyanebben az évben anyja meghalt. 1795 júliusában abbahagyta a tanulást, Niklán húzódott meg anyai nagybátyjánál, Thulmon Jánosnál. 1796-99-ben apja mellett gazdálkodott Hetyén. 1799. május 22-én feleségül vette másodunokatestvérét, Dukai Takách Zsuzsannát.

Sömjénbe költöztek. Itt kötött barátságot Kis Jánossal; ő fedezte fel, hogy Berzsenyi verseket ír. 1804-ben Niklára költöztek. 1808-ban 77 verset tartalmazó kézirata Kis János közvetítésével Kazinczyhoz került. Kazinczy lelkesen üdvözölte, felajánlotta,

hogyan kötetének szerkesztésében, versei hibáinak kijavításában segíti.

1809 nyarán a Dunántúl nyugati részét megszállják a franciák; Berzsenyi apjától kap híreket a megszállás körülményeiről.

1810-ben verseinek kiadása végett Pesten járt, megismerkedett Vitkovicsal, Horvát Istvánnal, Szemere Pállal, Kölcseyvel. Vidékiessége miatt nem tett rájuk jó benyomást, ő is idegennek érezte magát köztük.

1812-ben egy hetet Bécsben töltött, készül a kötetéhez arcképet készíttetett. 1813-ban megjelent verseinek első, 1816-ban második kiadása. Mindkettőt Helmezy Mihály gondozta, a másodikat a költőnek nem tetsző, túlzó neológias értekezéssel is megtoldotta.

1817 februárjában részt vett a keszthelyi helikoni ünnepségen. Kölcsey kritikáját „recenziói lárvába burkolt csúfoló írásnak” érezte, felháborodásában „hypochondriás antirecenziót” írt; csak átdolgozva közölte. Mivel Kazinczy nem kelt a védelmére, őt is ellenségének tartotta; levelezésük megszakadt.

1819-20-ban Sopronban időzött ott tanuló fiaival; esztétikai tanulmányokba mélyedt.

1830-ban a Magyar Tudós Társaság filozófiai osztályának első vidéki rendes tagja. Leveleket váltott, 1832-ben személyesen is megismerkedett a költészetért lelkesedő Széchenyivel. Az írók közül Döbrentével került szorosabb kapcsolatba, rábízta műveinek kiadását is.

Betegeskedett, Balatonfüreden és a budai fürdőkben keresett gyógyulást. 1836. február 24-én halt meg Niklán.

Kis János soproni evangélikus lelkész fedezi föl az asztaliókjának írogató Berzsenyit, és küldi el a költeményeket Kazinczyhoz. A széphalmi mester elismeréssel nyilatkozik Berzsenyi tehetségéről, és ódák írására biztatja; valamint „felhívja figyelmét a magyar helyesírás bizonyos szabályaira”. Kapcsolatuk az 1810-es évek elejéig mester-tanítvány viszony, s Berzsenyi egyik legszebb költeményének Kazinczy adja a végleges címet: a konvencionális Ősszel helyett, A közelítő tél elnevezést. A '10-es évek közepétől kapcsolatuk elhidegül, ekkor jelenik meg a Kazinczy köréhez tartozó Kölcsey Berzsenyi-recenziója.

Merev klasszicista platformról bírálja költészetét, szemére veti nyelvi dagályosságát és az élmények szűk körét. Kortársi megítélését kétségtelenül nehezítette, hogy Berzsenyi az átmenet költője. Klasszicista vonás, verseinek kiindulópontja egy-egy Horatius-óda, még ha az egymást követő változatokban el is távolodik a kiindulóponttól; az erős retorikus felépítettség, tiszta, áttekinthető szerkezet; az antik utalásrendszer; az antik strófaszerkezet. Romantikus vonás a személyiség dinamikus felfogása, a személyesség előtérbe kerülése; a statikus allegóriák helyett a mozgalmasságot hozó metaforák alkalmazása; a nyelvteremtő erő.

A nemzeti romantika, a reformkor időszakában Széchenyi kedvenc költője, verseit, különösen a Magyarokhoz című ódát idézi a Hitelben, naplójában, döblingi irataiban; felesége számára lefordítja németre. A reformkori magyar sorsodákban érvelése tovább él, anélkül, hogy alakja igazán élővé válna a korban.

Újrafelfedezése a Nyugat első és második nemzedékénél történik, elsősorban Szabó Dezső és Németh László által. Mindketten a kérlelhetetlen erkölcsiségű hazaszeretet költőjét látják benne.

A harmincas, negyvenes évek fordulóján, a nemzeti tragédia előestéjén Kodály megzenésíti A magyarokhoz című ódát, hangsúlyozva, hogy az ország fennmaradásának esélye a szabadság és az erkölcs.

Az ötvenes években Berzsenyit, mint a nemesi megelégedettség és a nemesi hazaszeretet költőjét kiiktatják a tankönyvekből és az irodalmi köztudatból.

Rehabilitálása és a Berzsenyi-kutatás megindulása a '70-es évek elejétől történik, első sorban Merényi Oszkár, Csetri Lajos, Orosz László, Szörényi László munkássága révén.

forrás: <http://enciklopedia.fazekas.hu>

A MAGYAROKHOZ

Forr a világ bús tengere, ó magyar!
Ádáz Erynnis lelke uralkodik,
S a föld lakóit vérbe mártott
Tőre dühös viadalra készti.

Egy nap lerontá Prusszia trónusát,
A balti partot s Ádria öbleit
Vér festi, s a Cordillerákat
S Haemusokat zivatar borítja.

Fegyvert kiáltnak Baktra vidékei,
A Dardanellák bércei dörögnek,
A népek érckorláti dőlnek,
S a zabolák s kötelek szakadnak.

Te Títusoddal hajdani őseid
Várába gyűltél, hogy lebegő hajónk
A bölcs tanács s kormány figyelmén
Állni-tudó legyen a habok közt.

Ébreszd fel alvó nemzeti lelkedet!
Ordítson orkán, jöjjön ezer veszély,
Nem félek. A kürt harsogását,
A nyihogó paripák szökését

Bátran vigyázom. Nem sokaság, hanem
Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat.
Ez tette Rómát föld urává,
Ez Marathont s Budavárt híressé.

[1807]

A KÖZELÍTŐ TÉL

Hervad már ligetünk, s díszei hullanak,
Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.
Nincs rózsás labirinth, s balzsamos illatok
Közt nem lengedez a Zephyr.

Nincs már symphonia, s zöld lugasok között
Nem bűg gerlice, és a füzes ernyein
A csermely violás völgye nem illatoz,
S tükrét durva csalét fedí.

A hegy boltozatán néma homály borong.
Bíbor thyrusain nem mosolyog gerezd.
Itt nemrég az öröm víg dala harsogott:
S most minden szomorú s kiholt.

Oh, a szárnyas idő hirtelen elrepül,
S minden míve tűnő szárnya körül lebeg!
Minden csak jelenés; minden az ég alatt,
Mint a kis nefelejcs, enyész.

Lassanként koszorúm bimbaja elvirít,
Itt hágy szép tavaszom: még alig ízleli
Nektárját ajakam, még alig illetem
Egy-két zsenge virágait.

Itt hágy, s vissza se tér majd gyönyörű korom.
Nem hozhatja fel azt több kikelet soha!
Sem behunyit szememet fel nem igézheti
Lollim barna szemöldöke!
[1804 után]

LEVÉLTÖREDÉK BARÁTNÉMHOZ

Ne kérdezd, barátném! mint töltöm időmet,
S távolléted alatt kedvem miben lelem!
Tudod, elvesztettem édes enyelgőmet,
Tudod, magam vagyok, mert te nem vagy
velem.

Lefestem szüretem estvéli óráit,
Ha már cselédimet nyugodni eresztem,
És csak alig hallom a vígság lármáit,
Agg diófám alatt tüzetet gerjesztem.

Leplembe burkolva könyökemre dülök,
Kanócom pislogó lángjait szemlélem,
A képzelet égi álmába merülök,
S egy szebb lelki világ szent óráit élem.

Az őszibogárnak búsongó hangjai
Felköltik lelkemnek minden érzéseit,
S az emlékezetnek repdező szárnyai
Visszahozzák éltem eltűnt örömeit.

Életem képe ez. - Már elestvéledtem,
Béborúlt az élet vidám álarcája!
Még két mulatótárs van ébren mellettem:
A szelíd szerelem hamvadó szikrája
S bús melancholiám szomorgó nótája.
[1804 után] ■

Gyöngyös Imre:

A FA

Ünnepeinknek néma őre
csak áll díszesen délcegen.
Nem kap már többé új erőre
anyaföldbe ültetve sem.
Tücsillámát csillogja ránk még,
kokárdás, díszes mente zöld,
eltett fadisz, örök ajándék,
mit minden fánk évente ölt.

Nem friss akác, se tölgy, se hársfa,
nem ág, teljes fa: Ős erő,
egy szirti erdő büszke társa,
éltét áldozni hős fenyő.
mert azt áldozza ünnepünknek.
Létcélja így beteljesül
Míg lassan haldokolva szűn meg,
szívünkbe szállva rejtekül.

Mire megfosztjuk díszmeztétől
megannyi rozsdás tüje hullt.
Élet halála kétfelé tör
új évet ótól, ami múlt.
E pár tisztelgő gondolatban,
mint hősi lényt dicsérem őt.
Nem is nehéz szeretni jobban
minden más lénynél a fenyőt.

Behavazott fenyő (Mednyánszky László festménye)

HUNGARIAN POETS

DÁNIEL BERZSENYI
1776-1836

Berzsenyi was born, educated; and married in the village of Egyházashetye in Transdanubia, Hungary's Western wine-growing region, dominated by picturesque Lake Balaton and the Bakony mountain range. He died in Nikla in the southern county of Somogy, which he considered his "place of exile" but, in fact, where his considerable estates lay.

Seldom did he leave Western Hungary, making only brief visits to Vienna and Pest. Having visited friends, men of letters, and politicians involved in Hungary's Reform Movement, he quickly returned from each trip to his agricultural

studies, his Latin classics, his quest for a perfect aesthetics, but above all to his poetry. This shy, introverted Hungarian nobleman, endowed with a philosophical turn of mind yet also turbulent passions and great physical strength, was persuaded by Ferenc Kazinczy

in 1812 to publish his first *Book of Poems [Versei]*.

Within a few years he found himself in the midst of controversy. A small circle of Transdanubian devotees praised him as the "Hungarian Horace", but a vicious anonymous pamphlet called the *Speak-Think [Mondolat]* attacked his use of modern words in classical verse forms. In 1817 he was strongly criticized by a rival poet, Ferenc Kölcsey for his alleged pathos and provincialism. Berzsenyi devoted long years to defending his style and "Horatian" philosophy, especially in an essay entitled *Harmony in Poetry [Poetai harmonisztika]*, to such effect that he finally won

general respect, membership in the Hungarian Academy of Sciences, and, in a funeral oration, an apology from Kölcsey. Berzsenyi is viewed today as the unsurpassed master of classical verse forms (the hexameter, distich, and Sapphic and Alcaic stanzas, along with the lesser known ones) in Hungarian, and as the creative genius of the concise poetic idiom.

His poetic diction is very hard to translate - the medium of English has proved particularly challenging because of the lack in English of consistent practice in metrical versification. His passionate plea for a return to forgotten old moral and national standards inspired the 20th-century composer Zoltán Kodály to set to music his second poem, *To the Hungarians II. Berzsenyi's Collected Works [Berzsenyi Daniel összes művei]* were first published in 1864, but his influence is felt even in 20th century poetry, and it is hard to overestimate his significance in the development of Hungarian poetry.

Source: *In Quest of the 'Miracle Stag' The Poetry of Hungary*
Edited by Adam Makkai

TO THE HUNGARIANS

(The First)

Oh you, once mighty Hungary, gone to seed,
can you not see the blood of Árpád go foul,
can you not see the mighty lashes
heaven has slapped on your dreary country?

Amidst the storms of eight hundred centuries
the battered towers of Buda still stand aloft,
although a thousand times, in anger,
you trod upon your own self, your own kin.

Your beastly morals scatter it all to dust
a brood of vipers, venomous, hideous,
lay waste the castle which beheld the
hundreds of sieges it used to smile at.

You stood defiant even against the wild
Xerxes-like hordes of Outer Mongolia;
you could resist world-conquering Turkey's
mighty assault on the East and yonder;

you did survive the murderous century
of Zápolya - the secret assassins' hands -
while you stood firm amidst the flames of
family blood-feuds in retribution,

for you were led by virtues of yesteryear
with Spartan arms you conquered throughout your wars;
wrestling you won, and Hercules-like
war-hammers shook in your steely fist-hold.

But now - you're gnawed by venomous, stealthy death.
Behold: the oak that proudly withstands the storm
that cannot break it from the North, but
vermin can chew up its mighty root-work

and then it's felled by only a flimsy breeze!
That's why the firm foundation of every land
must be morality untarnished
which, if destroyed, Rome will fall and founder,

What are Hungarians now?! Sybaritic wrecks -
they've ripped their splendid native insignia off
while, from their homeland's ravaged bulwarks,
building a palace as lair of leisure -

they shed their ancient mantle of champions;
forget their tongue; they're aping the strangers' talk;
they stomp the nation's Guardian Soul, and
foolishly worship a childish idol.

How different rang the thunder of Hungary
amidst the blood-soaked battles of Attila,
who boldly faced half of the world in
punitive anger against the foul West!

Árpád, our Chief, the founder of Hungary,
had braver troops to fight the Danubian shores,
how different were the swords of Hungary
Hunyadi used to repel the Sultan!

But woe - this is how everything perishes.
We bear the yoke of fickle vicissitudes;
the fairy mood of Luck has tossed us
playfully upward and down, while smiling.

The iron fist of centuries finishes
but all that man has built: gone is noble Troy;
gone are the might and pride of Carthage,
Babylon, Rome - they have all gone under.

- translated by Adam Makkai

TO THE HUNGARIANS

(The Second)

The Seas of Sorrow boil with a rage, Magyar,
the cursed soul of wrathful Erynnis rules,
behold his blood-soaked dagger urging
peoples of Earth into mindless combat!

One day took down the throne of old Prussia, proud;
the Adriatic Coast and the Baltic Sea
are dyed with blood - the Cordilleras
and the Haemi are consumed by tempests.

The lands of Baktra holler and scream of arms,
the Dardanelles give thunder above their banks;
the iron railings of the nations
tumble and fall, ropes and reins a-breaking.

You with your Titus into the castle fort
of your great elders wisely assembly sought -
to guide our boat adrift to safety,
over the breakers, by law and counsel.

Arouse your sleeping national genius!
Should hurricanes howl, dangers galore await:
I shan't be scared. The screeching trumpets
and the wild leap of the rampant horses

I'll oversee with courage. Not multitudes,
but souls and people free conjure miracles - -
this is how Rome the whole world conquered,
Buda and Marathon wound up famous!

- translated by Adam Makkai
sources of various

CONSULAR

NEWS

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

Nagykövetünk Új-Zélandra látogat

Tisztelt nagykövetünk, Csaba Gábor harmadik látogatását tette Új-Zélandba november utolsó hetében. A látogatásának fő céljai a kapcsolatok megerősítése volt, és a 2009-re tervezett esetleges látogatások előkészülete.

Aucklandban kezdte, ahol Szabó Miklós tiszteletbeli konzul közreműködésével a helyi külügyminisztérium illetékestől kezdve a Fletcher cég AHI Roofing magyarországi befektetőig mindenkiel találkozott, akinek szerepe lehet a kapcsolatok megerősítésében.

Wellingtonban folytatódott a találkozások sorozata, amit Szentirmay Klára tiszteletbeli konzul kísértében bonyolított le. Elsősorban a 2009-re tervezett látogatásokról volt szó, valamint a kétoldalú egyezményekről, amelyek megállapodása minden tárgyalással egy kicsit közelebb látszanak.

Végül Christchurchben fejeződött be Csaba Gábor hivatalos látogatása, ahol Kollár Judit tiszteletbeli konzul biztosította a szintén tartalmas programot. Az egyetemek közötti együttműködés előmozdítása, valamint a magyar-új-zélandi gazdasági-kereskedelmi-befektetési kapcsolatok fejlesztésének lehetőségeit itt is igyekezte firtatni a Nagykövet.

Természetesen kizárt, hogy ezek a hivatalos látogatások ne hétközbe történjenek, és ez mindig megbonyolítja a helyi magyarsággal való megismerkedést. Erre 2009-ben nagyobb hangsúlyt igyekszünk közösen keríteni.

Egyébként az innovációk embere Csaba Gábor. Példaként október 23-án tartottak közös fogadást Canberrában az Osztrák, Cseh és Magyar Nagykövetségek. Több mint 500 embert (köztük szép számmal honfitársainkat is) láttak vendégül az Osztrák Nagykövetségen, közösen megünnepelni Ausztria, Csehország és Magyarország októberi nemzeti ünnepeit. Csaba Gábor mondta a három nagykövet nevében az ünnepi beszédet. Egy húsztagú osztrák kórus adta elő (szépen) a himnuszokat, és különböző finom ételeket és italokat (magyart is) szolgáltak fel a vendégeknek. Az egyedi ünnepség együttműködésének példáját sokáig fogják emlegetni Canberrában...

Üzenet Csaba Gábor nagykövetunktől az új-zélandi magyaroknak:

"Minden Új-Zélandon élő honfitársamnak szép karácsonyt és boldog új évet kívánok! Remélem, hogy 2009-ben olyan otthoni látogatókkal tudok majd ide visszatérni, akik segíteni tudnak majd abban, hogy az új-zélandi magyarok kapcsolatai szorosabbak és élőbbek legyenek az óhazával. Változtatlanul célom az is, hogy Új-Zéland jobban megismerhesse Magyarországot, és a gazdaságban s az oktatásban is intenzívebben együtt tudjunk működni."

Our Ambassador visit's New Zealand

Our respected ambassador, Gábor Csaba paid his third visit to New Zealand in the last week of November. The main purposes of the visit were to strengthen relationships and to prepare possible visits planned for next year.

The Ambassador began in Auckland, where Honorary Consul Miklós Szabó arranged a series of meetings ranging from the Auckland-based Ministry of Foreign Affairs and Trade representative to the Fletcher Company's subsidiary AHI Roofing representative, including all those with a role to play in improving relationships between Hungary and New Zealand.

Accompanied by Honorary Consul Klára Szentirmay, the meetings continued in Wellington, where the main focus was 2009 and the planned visits and bi-lateral agreements, the latter seeming ever-closer with every meeting.

The Ambassador completed his official visit in Christchurch, where Honorary Consul Judit Kollár ensured a similarly rich schedule of meetings. Here too, the Ambassador made the most of opportunities to explore the potential of broadening educational and economic ties between Hungary and New Zealand.

Understandably there is no question that these official visits happen during the week and this always makes meeting local Hungarians more difficult to organise. Greater emphasis will be placed on making this happen in 2009.

Incidentally Gábor Csaba is an innovative character. He was instrumental, for example, in the Austrian, Czech and Hungarian Embassies' initiative to hold a joint celebration of the three countries' October national days. More than 500 guests, including many Hungarians, were welcomed to the Austrian Embassy. Gábor Csaba gave the festive address on behalf of all three ambassadors. A choir of twenty sang the three national anthems and delicious foods, including some Hungarian, was served up to the guests. The unique celebration was an example of co-operative efforts that will be talked about in Canberra for some time.

Message from Ambassador Gábor Csaba to New Zealand Hungarians:

"I wish all my compatriots in New Zealand a joyful Christmas and a happy New Year! I hope I can return in 2009 with visitors from Hungary who can help make the ties between New Zealand Hungarians and the homeland stronger and more energetic. It remains my goal for New Zealand to get to know Hungary better, and for the two countries to be able to work more closely together in economic and educational matters."

BARANGOLÓ

BUDAPEST

BUDAPEST KÖRNYÉKE

DÉL-ALFÖLD

DÉL-DUNÁNTÚL

KÖZÉP-DUNÁNTÚL

NYUGAT-DUNÁNTÚL

ÉSZAK-ALFÖLD

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa."
Radnóti Miklós

Érintetlen erdők, tágas síkságok és lágy hajlatú dombok között megbúvó völgyek változatos tája a Balatontól délre, a Duna és a déli határfolyó, a Dráva által határolt terület, az egykori római provincia, Pannónia déli része, ahol Pécs ókeresztény temetőjét a világörökség részének nyilvánította az UNESCO. A kellemes éghajlatú, tiszta levegőjű vidék túrázásra csábító természeti szépségekben és történelmi emlékekben egyaránt gazdag.

ABALIGET

Csónakázó- és horgásztavak teszik hangulatossá a cseppkőbarlangjáról híres üdülőhelyet, ahol kiépített sétaút vezet a földalatti patak mentén: a fél kilométeres szakaszt bejárva érdekes sziklaalakzatok és cseppkőképződmények tárulnak a látogató elé a klimatikus gyógyhelyként is számon tartott barlangban.

DECS

Máig őrzi a Sárköz tájegység élő népművészetét, a látványosan színes népviseletet és a kézműves hagyományokat: szövést, hímzést, csipkeverést, tojásfestést, rojtkötést, gyöngyfűzést. A sokrétű hagyományőrző és honismereti munkát a Sárközi Tájháza és a faluház fogja össze, ahol a Sárközi Lakodalmas nemzetközi hírű rendezvényét - hagyományosan - augusztus elején tartják.

DOMBOVÁR-GUNARAS

A szépen parkosított, kellemes üdülőhely gyógy- és termálfürdője a mozgásszervi és idült gyulladásos megbetegedésben szenvedőknek nyújt enyhülést, akik igény szerint a helyi kórház fiziko-hidroterápiás részlegét is igénybe vehetik. Az ideális, hét medencés strandon óriáscsúszdák, a nyolchektáros parkhoz tartozó csónakázótavon a vízbiklizés szolgálja a nyári örömeiket.

GEMENC

Magyarország legszebb ártéri erdősege a Gemenci erdő ötvenezer hektáros vadvédelmi rezervátuma. A holtágakkal, morotvakkal szabdalta, szigeteken gazdag tájvédelmi körzet a Duna szabályozása előtti állapotot őrzi: vén fűzek, óriási tölgyek és nyárfák, gyöngyvirágok, szürke gémekek, réti sasok, fekete gólyák, nemes kócsagok, vízimadarak és az országban legszebb agancsot viselő szarvasbikák népesítik be a hangulatos kis szigeteket. A védett terület csak kishajóval vagy a Báránfyok-Pörböl között közlekedő kisvasúttal látogatható.

HARKÁNY

A monda szerint az ördög felszántotta a Szársomlyó-hegyet, és ekéje nyomán kénes víz tört fel. Olyan víz, amely a világon egyedül tartalmaz gáz formájában oldott szulfidiont, teszi már kétszáz éve nemzetközi hírű gyógyhellyé a Péctől huszonöt kilométerre lévő üdülővárost. A Harkány Gyógy- és Strandfürdő kád- és medencefürdőjében gyógyvíz- és iszapkezelést egyaránt alkalmaznak, a hidro- és elektroterápiás kezelést szakorvosi felügyelet mellett végzik. A harkányi

WANDERLUST

BUDAPEST

BUDAPEST KÖRNYÉKE

DÉL-ALFÖLD

DÉL-DUNÁNTÚL

KÖZÉP-DUNÁNTÚL

NYUGAT-DUNÁNTÚL

ÉSZAK-ALFÖLD

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

SOUTHERN TRANSDANUBIA

Although you can find various forms of landscape from mountains to plains in South-Transdanubia, the most typical forms in the region are the hills divided by valleys. Apart from the natural beauties, South-Transdanubia is rich in historical and cultural traditions too. The poet-diplomat Janus Pannonius, who was the bishop of Pécs, made the humanist-Renaissance ideas and culture well-known here in the 15th century. Several relics from the Turkish times can also be found in the region.

chronic inflammatory diseases. There are also drinking cures, which alleviate gastric, bilious and intestinal complaints. There is a hydro-physiotherapy unit attached to the local hospital. The town and its environs have many beautiful parks. The forest of Szigeterdő is a protected site, with remnants of a fortress from the time of the House of Árpád and a monument erected to commemorate the 1848 Revolution and Freedom Fight. There is also an equestrian centre at Sütvénypuszta.

GEMENC

The 50,000-hectare game reserve in Gemenc Forest is Hungary's most beautiful floodplain forest. Covered with a patchwork of backwaters and wetlands, and blessed with numerous islands, the nature reserve has preserved the natural environment that existed before the regulation of the Danube. The attractive little islands are home to old willows, huge oaks and poplars, lily of the valley, egrets, herons, bald eagles, black storks, waterfowl and stags sporting the finest antlers in the country. The nature reserve is only accessible by light boat or narrow-gauge train running between Báránfok and Pörböl.

HARKÁNY

The town of Harkány lies in the southern most part of the country, at the foot of Villányi Mountain in the valley of the river Dráva. Its sulphuric medicinal waters are suitable for the treatment of all rheumatic diseases, available to clients and visitors all year round. There is a series of artworks made with fire enamel technique, unique in Hungary, by the graphic artist László Morvay, on view in the churchyard. The region around Harkány offers hills, rivers, lakes, castles, fish and game as well as famous Villány wines and the gastronomy of the region.

ABALIGET

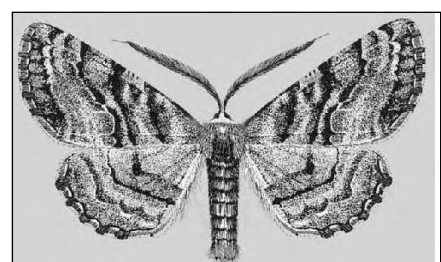
Abaliget is a popular resort village with 650 inhabitants northwest of Pécs. Two artificial lakes provide bathing, boating and fishing attractions. The greatest sight of the village is the cave at the side of Bodó Hill (at 219 m height). Visitors can explore a 500m section of the cave. The fauna of the cave is extremely rich. Species of crayfish, the closest relatives of which live in the caves of France, Spain and the Balkan Peninsula, have also been found here.

DECS

Decs is the capital of Sárköz, 150 km south of Budapest. The region has preserved one of the most colourful national costumes of Hungary, as well as the peasant life and crafts traditions: weaving, embroidery, bone-lace making, egg-painting, fringe binding and bead-threading. The fringed embroidery of Sárköz, which is rich in floral designs with small piqué patterns, is treasured in many parts of the world. The Village House is the centre of preservation of traditions and knowledge of the region. The popular Sárközi Wedding Festival is traditionally held at the beginning of August.

DOMBÓVÁR-GUNARAS

The spa of Dombóvár-Gunaras is well worth visiting for its medicinal waters. The thermal and medicinal baths provide relief mainly for those suffering from

gyógyvizet ajánlják a reuma összes válfajára, idült bőrbetegségek, bal-esetek, törések, ízületi gyulladások utókezelésére, ideggyulladások, nőgyógyászati panaszok esetén, gyomorbántalmakra ivókúra formájában. A szolgáltatások széles körét nyújtó tizenhárom hektáros park strand részében feszített víztükrű strandmedencék, sport- és gyermekmedencék teszik a családok kedvelt pihenőhelyévé a fürdőkomplexumot.

KAPOSVÁR

A Balaton és a Mecsek hegység közötti tranzitvárosban tett sétát az igényesen kialakított, szinte valamennyi építészeti stílust felvonultató, hangulatos utcaképet adó épületek látványa teszi emlékezetessé. A neoromán-neogótikus Nagyboldogasszony-templom székesegyház rangját 1993-ban, a város püspöki székhelyé emelésekor kapta. Az eklektikus városháza lépcsőházi színes üvegablakai, az Erzsébet Szálló színes Zsolnay-cserepei és a farsangi bállok nyitányát jelentő Dorottya-bál színhelye, a Dorottya-ház a szecessziót képviselik csakúgy, mint a Csiky Gergely Színház kéttornyú épülete. A volt Vármegyeháza a Dunántúl egyik legszebb klasszicista középülete. Itt található a város és környéke történetét, néprajzát, élővilágát és környezetvédelmét gazdag anyaggal bemutató Rippl-Rónai Múzeum, melyben neves magyar festők képei mellett az ország egyetlen mozimúzeuma is helyet kapott. A legkiemelkedőbb magyar posztimpresszionista otthonában, bútorai között és életművének jelentős részét őrző műtermében járhatunk a Rippl-Rónai József Emlékmúzeumban (Róma-hegy), a mai magyar képzőművészek alkotásainak a Vaszary Képtár ad folyamatos bemutatkozási lehetőséget. A Pannon Lovasakadémia huszonöt év óta jelenti a lovasszakember-képzés és a lóképzés országos központját. Így a városban és a környékén működő lovardák mellett a rangos lovas-rendezvények: a márciusi nemzetközi díjugrató verseny és az októberi Díjlovagló Világkupa is vonzzák a lovassport-kedvelőket. Gyógyító víz táplálja a Termál- és Strandfürdő 13 medencéjét: reumás ízületi bántalmakra, keringési és nőgyógyászati megbetegedésekre javallt.

MECSEK

A tájszépségekben gazdag vidék ideális kirándulóhely, keresett helye a falusi turizmust kedvelőknek. A négy-ötszáz méteres hegyek között tiszta a levegő, színpompásak a védett növények, jóízűek az ételek a hegység legmagasabb pontját, a Zengőt (682 m) övező falvakban. A Jakab-hegy (592) fantasztikus sziklaalakzatai, a babás szerkövek, a vízesésekben bővelkedő Melegmágyi-völgy, a júniusban virágzó 28 hektáros ősi gesztenyeerdő (a zengővárkonyi szelidesztenyés), a kisújányai és a püspökszentlászlói arborétumok, az óbányai-völgy vízesésekkel tarkított sétaútja a természetjárók kedvelt célpontjai.

MOHÁCS

Az ország déli dunai kapuja, a leglátványosabb magyar népszokás, a téltemető, tavaszköszöntő vidám farsangi karnevál, a török-riogató álarcos busójárás színhelye. A városhoz kötődik a magyar történelem gyásznapija, a húszezer magyar katona s köztük az uralkodó, II. Lajos király életét követelő 1526-os "mohácsi vész" augusztus 29-i csatája, melyet követően Magyarország 150 évig tartó török uralom alá került. A csata 400 éves évfordulójára, közadakozásból emelték a város főterén a bizánci stílusú csatateri emléktemplomot. A 3600 főt befogadó templom alapjaiba 3000 magyar község, 52 város és 25 vármegyeháza udvarából vett egy-egy kilogramm emlékföld-csomagot helyeztek el a nemzeti összefogás jelképeként. Jelmé a alabástrom-oltár is: európai államok ismerték el (450 év távlatából) a magyarok másfél évszázados hősie, török elleni harcait, amellyel sikerült megvédenünk Európát az oszmán birodalom hódításaitól. A Kanizsai Dorottya Múzeumban egyszerre követhetjük nyomon a város és a mohácsi csata történetét. A soknemzetiségű városban a magyarországi horvátok, szerbek, szlovákok sokszínű népművészete, népviselete és textilművészete tárul fel a baranya horvát, szerb és szlovén népcsoportjai kiállításán. A Sátorhely felé vezető út mentén, a Török-dombon kialakított Mohácsi Történelmi Emlékhegy emlékeztet a közelben lezajlott vesztés csatára. Az elesettek csontjait idéző kovácsoltvas kapu, a három részre szakadt országot jelképező kőrőzsa, a török támadás irányát jelző feketefenyő-erdő a tízezer tisztával övezett kertben - ahol az eddig feltárt öt tömegsírt embert és lovat megjelenítő festett sírjelekkel, kopjafákkal jelölték meg - megrázó élményt nyújtanak. ■

(Forrás: Magyar Turizmus Rt.)

KAPOSVÁR

Kaposvár is the economic, commercial and cultural centre of Somogy County. It hosts important cultural programmes every year, with world-class performances held in the Gergely Csiky Theatre. Local art and folk dance groups have international reputations. The settlements near Kaposvár are also rich in historical, ethnographical and natural beauty. The Village Museum of Szenna, with the archery show from the age of the Conquest of Hungary at Kaposdada is a special attraction. In Kossuth Square, which is the most beautiful square of Kaposvár, you can see the Town Hall and the Our Lady Cathedral. The seat of the Local Council of Kaposvár is situated in the neo-Renaissance Town Hall built between 1902 and 1904. The coat of arms of the town and of the county at the entrance and the picture of the castle of Kaposvár in the staircase were made by painter Géza Udvardy. The skylight and the glass windows were painted by the world-famous artist, Miksa Róth. The most dominant building of Kossuth Square is the neo-Romanesque Our Lady Church, which was given the rank of cathedral in 1993, when Kaposvár became an Episcopal seat. The building, which is the third church built on this site, was completed in its present form in 1886. Outstanding museums of the town include painter József Rippl-Rónai's villa, the Rippl Rónai Museum, the Vaszary Gallery, the Pannon Gallery, the Museum of Minerals, the Ruins of the Benedictine Abbey of Szentjakab, the Railway Memorial Museum, the Steiner Collection. The forests and lakes near the town provide excellent fishing and bathing. There is an Equestrian Academy near Lake Deseda and horse-riding centres surrounding the town reinforce the preservation of equestrian traditions in the region.

THE MECSEK HILLS

The Mecsek Hills situated in the Baranya region, north of the city of Pécs are an ideal place for excursions and a popular area for fans of rural tourism. The air is fresh in the high hills, protected flowers are colourful and the food is delicious in the villages around Zengő Hill, the highest point in the range. The fantastic rock formations of Jakab Hill that display

doll-like shapes, the Melegmányi Valley with its series of waterfalls, the ancient chestnut forest blooming in June, the European-chestnut orchard at Zengővárkony, the arboretums of Kisújbánya and Püspökszentlászló as well as the hiker's path among waterfalls of Óbánya Valley, are favourite destinations for hikers. The region is also home to 20-30 plant species which are unknown in other parts of the Carpathian Basin.

MOHÁCS

Mohács has about 20,400 inhabitants and is situated on the bank of the Danube. It was one of the first independent settlements founded by the conquering Hungarians. The town celebrated the 900th anniversary of its existence in 1993. On 29 August 1526, under the leadership of King Louis II, the Hungarian army was defeated by the troops of Sultan Suleiman the Magnificent. A commemorative column was erected on the site of the King's death in 1867. One of the interesting architectural sights of the town is the Grand Church - the foundation-stone of the church was laid by Gyula Zichy, archbishop of Kalocsa in 1926, the year of the 400th anniversary of the battle fought against the Turks. The Town Hall in Hungarian style, was built with Eastern motives on the square. The Historic Memorial Place of Mohács on the site of the battle was inaugurated on the 450th anniversary. The history of the battle is illustrated in the Kanizsai Dorottya Museum. There are also several valuable baroque ecclesiastical buildings in the town including the inner city Roman Catholic church (1790), the church of the Roman Catholic Episcopacy (1743), the Calvinist church (1770), the former Franciscan church and monastery (1771), the Greek Orthodox Serbian church (18th century) and the Saint James chapel. The one-time Episcopal Palace, one of the most beautiful baroque buildings of Hungary, now houses a secondary school.

The Busó Festivity is a traditional event in Mohács, which originates from the Turkish times. According to legend the locals hid in the marshes and reeds of Mohács Island. The festivity, which evokes the expulsion of the Turks, the farewell-to-winter and the end of the carnival season attracts many visitors.

Sources: various

Hungarian Christmas 2008

In Hungary, during the lead up to Christmas, you'll see just as many shoppers in the toy stores as there were last year. However, they're looking at the cheaper products rather than the branded toys and games.

Traders habitually make half of their annual turnover in the approach to Christmas, but 2008 is expected to be the second year in a row of lower sales. Last year, children's toy imports fell by Euros2.3 million compared with 2006, to a total turnover of Euros123 million.

This year's prospects seem to be rather worse. Up to the end of last summer, retailers and hypermarkets - which

comprise two-thirds of the retail transactions for toys and games in Hungary - experienced a steep drop in sales of between 12% and 15%.

Granted that result was not taken during the prime toys and games purchasing season, but it does show how far shoppers' motivation to buy non-necessaries has fallen off. The biggest loss is expected to be suffered not by the retailers but the wholesalers, who won't be compensated for losses due to the weakening of the Hungarian Forint (at Euros1 to 269.8 HUF in mid-November 2008).

The profit margins on imported toys are between 10% and 15% on average, so some traders won't turn a profit at all. Most toys and games purchased in Hungary are produced in China and many are supplied via Hong Kong.

The significant difference between Hungarian and other Western-European markets lies in the purchases of toys valued at Euros2.5 or Euros3. While Western European parents buy presents at that value for tiny tots without hesitation, in Hungary that kind of spending is only on purposeful gifts.

Retailers recently surveyed believe that neither disorganised trades nor low-price chain stores can compete with the specialised retail outlets, since the latter offer unique expertise.

Zsolt Bartha, the owner of Liliput Játékország chain stores, observed that buyers are much more choosy this year, since an average customer spends only Euros19 to Euros23 on toys and games instead of Euros30 to Euros38, as in 2007. Bartha supposes that board games and LEGO will remain leading products.

Monika Hackl, spokeswoman for Tesco hypermarket, admitted that the store's strategic approach was nullified by events of the last few weeks. In the beginning of the year Tesco expected growth in the toy and game sector; now reaching last year's turnover is the goal.

Tesco will now concentrate on favourite and creative games and cheaper, own-branded products.

Krisztián Horvath, the Managing Director of Hammy Toys wholesale chain store is convinced the company will have a good turnover this Christmas. He expects consumers to spend as much as possible on themselves and their families this Christmas, since everyone is aware of the threat that prices will increase next year.

Asia New Kft, used to sales of several billions of HUF, is not as optimistic. Helga Goboly, Managing Director of the company, said that 2009 forecasts are gloomy.

Peter Kovalcsik, Commercial Director for Gulliver, a key toy importer, believed the toy industry will not suffer from the global financial crisis as much as other industries, but turnover will undoubtedly drop.

Distributors and resellers have not modified their orders yet and prepare for the Christmas season as if the financial crisis does not exist, said Kovalcsik.

However, it's true that Gulliver has sold products at fixed prices without incentives and discounts. Now, shoppers will have to pay and will not be able to change. They will have to swallow a bitter pill and bear the price rises, said Kovalcsik.

Gulliver is currently working on 2009 Christmas orders. This season's products had to be conceived and ordered last year, when the company estimated the demand of the market. The managers of Gulliver try to approximate market needs and promote their products by discounts and sales.

Kovalcsik revealed that the most favoured and sellable products of the past few years were creative and logical games and puzzles, with TV commercials also deeply influencing demand in Hungary. ■

- Beata Balazs, Budapest, 28. Nov.

Source: <http://marketinfo.hktdc.com>

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

OTAGO-SOUTHLAND NEWS

As Christmas is approaching we are getting ready for the festive season with our last function of the year in Dunedin.

It has been a busy and eventful year and I'm pleased to say that the level of support is continuing to be strong. The dinner organized to commemorate the 1956 revolution last month supports this, especially with new families settling in Dunedin.

Close to 60 people attended the evening celebration with Father David, our local priest, as our special guest. The opening speech was followed by the Hungarian National Anthem with a slideshow of some of Hungary's greatest moments in history and some of our most prominent politicians and writers, which was put together by István Ábrahám. Father David offered a prayer and we lit a candle for all those who gave their life for a better Hungary and also those who chose New

Zealand as their second home and who are no longer with us.

The program was followed by piano pieces played by Viktória Ábrahám and Daniel Pálmay and Balázs Ábrahám on guitar. The Szózat concluded the celebration. It was an enjoyable evening made possible by the help of Clare, Val, Shirley and Cheryl who set up the venue.

A pot-luck buffet dinner followed the program, with mouth watering dishes. The great atmosphere was enjoyed by all of us. It was a truly wonderful celebration fitting to an occasion that is so close to our hearts. I hope that our ever-growing community will continue to give their enthusiastic support in years to come.

A summer BBQ will follow in the New Year. On behalf of the Otago-Southland Hungarian Community, we would like to wish everyone a Merry Christmas and Happy New Year!

András Pálmay

Wass Albert:

MAGÁNYOSSÁG ERDEJÉBEN

Ez itt a magányosság erdeje.
Itt én vagyok csak; én és valaki,
valaki, akit nem is ismerek.
És aki mégis, mégis elkísér
akármédig megyek.
Valaki, akit mégsem ismerek.

S van itt egy álmom: különösen szép,
és különösen mégis fáj nekem:
Valaki egyszer majd elémbe lép,
és megfogja két tévelygő kezem,
lecsókolja két könnyező szemem...
Valaki majd az életembe lép,
aki százszor több, mint az életem.
Van itt egy álmom: különösen szép,
és különösen, mégis fáj nekem...

Ez itt a magányosság erdeje.
Itt én vagyok csak, én és valaki,
Valaki, akit nem ismerek,
és akiről még tudnom sem szabad:

Bár jobban szeretem, mint magamat.

Fáy Ferenc:

BARÁTKOZÁS AZ ÖREGKORRAL

Nem félek és nem rettegek már tőle,
nem zárom kulccsal napjaim előle.
Mellettem él, mint árnyam él a porban
s ha elmarad már kérdelem néha: hol van?
Leül mellém és hűvös lesz az ágyam,
ölebe vesz és forróbb lesz a csend.
És szép szavak szitáló alkonyában
visz át a párás, őszi földeken.

Vár rám a ködben... bújnék... és hiába,
ott ül a város minden kapujába,
az úti fák, sóhajtó levélen, -
felkel, ha lát s indul, hogy elkísérjen.
Nem szól hozzám, csak ballag lent a porban,
meleg szemében áldott nyugalom van,
kezébe fény, hátán a dombok háta,
szép melle élén jegenyék sora,
mély-árkú sírás, sírok kemény árka...
s egy arc, melyet még nem láttam soha.
És mégse félem...nem futok már tőle.
Nem zárom kulccsal házam se előle,
ágyamban hál és hallgatom, ha éjjel
gyufája lobban, rágyújt és köhécse.

Dohánya füstje végigszáll a házon,
s vizet forral, teát főz, hogyha fázom.

WANGANUI KAYAK HIRE
67a Anzac Parade, Wanganui - 021 133 6938 (Tamás)

info@kayakhire.co.nz **www.kayakhire.co.nz**

WELLINGTON NEWS

People always love watching children — their innocence, their vitality, their honesty. It gives a refreshingly welcome break from the staid drudgery that adults often seem weighed down by. The Kaleidoscope of European Carols held at the Sound Shell at Wellington's Botanic Gardens on 30 November was no exception. This was the 15th such event organised by the European Forum in Wellington to mark the beginning of Advent. It was a perfect Wellington evening, with candles gently flickering and about a thousand people keen to get into the spirit of Christmas. And this year there were a number of children's performances among participating European groups - a very encouraging sign, given that most New Zealand European communities need revitalisation. Much to our delight one of the children's performances was the Hungarian community's.

A group of eleven children including three "honorary Hungarian children" put together a performance of classic Hungarian Christmas favourites. The 6-minute programme was choreographed by the children's mothers, the music was put together by one of the fathers and together they did the Wellington Hungarian community proud. The children, aged 2 to 7, were very colourful and cute, and they did a great job on stage. So thanks to them: Christina and Victoria Grindlay, Bendegúz and Janka Zizi Murza, Réka, Luca and Levente Bushnell, Amos Manktelow, Star and Vienna Brooks and last but not least Ella Szikszai, and of course to their parents! You may even catch a glimpse of them on TV3's Sunrise breakfast show in the run-up to Christmas!

RECENT NEWS FROM HUNGARY

Suzuki to lay off 1,200 people at Hungarian plant

Japanese car manufacturer Suzuki announced Friday (28 November) that it would lay off 1,200 people, or almost a fifth of its workforce, at its plant in Esztergom, northwest of Budapest.

"Starting December 8, Suzuki Hungary will switch to manufacturing in two shifts," instead of the current three, said company spokeswoman Viktória Ruska. The downsizing at the plant, which currently employs 5,523, was due to a radical fall in orders, she added. The job cuts, which will take effect on December 8, will concern manufacturers as well as office staff. 29 November

IBM plans "hundreds" of new hires at Hungarian unit

IBM plans to make several hundred new hires at its data processing and operating system and network support centre in the Hungarian city of Székesfehérvár, local daily Fejér Megyei Hírlap wrote on Thursday (27 Nov.). IBM IDC employs 800 staff at its 5,000-square-metre space in Székesfehérvár's Videoton Industrial Park, but it plans to expand the base to make room for a staff of as many as 1,000. The expansion is planned to be completed early next year, the daily reported. 28 November

Parliament scraps death tax for most, keeps VAT at current level

With 214 votes in favour, 156 against and one abstention, Hungary's parliament has passed a package aimed at simplifying the country's tax system and "whitening" its economy. Among the proposals in the package was an MDF proposition to abolish the inheritance tax for direct relations for sums under Ft 20 million (NZD170,000), privatbankar.hu reports. But a vote to raise value-added tax (ÁFA) from 20% to 22%, also proposed by the MDF, was defeated 9 votes to 364. In a roll call vote, parliament unanimously passed a decision to tax by 15% parliamentarians', mayors' and local government representatives' expense allowances from February of next year. In another roll call vote, parliament decided to cap the thirteenth monthly pension payment to Ft 80,000 (NZD718). 28 November

Hungary is 'most probably' in recession, Economy Minister says

Hungary, which is sacrificing its growth prospects to accelerate budget-deficit cuts and reduce its reliance on external financing, is "most probably" already in recession, Economy Minister Gordon Bajnai said. "Hungary is heading into recession, most probably in the fourth quarter," Bajnai said in an interview with Bloomberg TV in Budapest on Nov. 25. A recession in Western Europe is compounding problems in the region's emerging markets that are battered by a lack of credit, weaker currencies and waning demand for their products. Hungary's economy contracted in the third quarter

and is set to follow the euro region into its worst recession in 15 years. Gross domestic product fell 0.1 percent in the three months through September from the second quarter. The government expects the economy to contract 1 percent

next year. The euro-area, Hungary's biggest export market, slipped into a recession in the third-quarter, its first since 1993. Hungary is accelerating spending cuts after investors dumped local assets during the financial crisis last month on concern the country may be unable to finance its short-term debt, forcing the government to seek international aid. Prime Minister Ferenc Gyurcsány froze public sector wages next year and cut pensions to reduce the budget deficit to 2.6 percent of GDP from an estimated 3.4 percent this year. Earlier targets were 3.8 percent for this year and 3.2 percent in 2009. 27 November

Hungary cuts key interest rate as inflation falls

The National Bank of Hungary decided Monday (24 November) to cut its key interest rate by half a percentage point to an annual rate of 11 percent to support the economy amid the global financial crisis. The rate cut comes as Hungary's inflation rate enters what the central bank termed an "emphatic deflationary trend" over the next several quarters. 25 November

Slovakia rules out autonomy for Hungarians

Slovak Foreign Minister Jan Kubiš says that his country will not allow its ethnic Hungarian population any form of autonomy. "Serbia recognizes collective rights of minorities, Slovakia does not, and we have no intention of recognizing any kind of autonomy, including the personal, to any ethnic minority," Kubiš was adamant in an interview he gave to Novi Sad's daily Dnevnik. He pointed out that Slovakia respects individual rights of all her citizens regardless of their ethnicity, and stressed that this EU member state will not give collective rights to any community, including the Hungarian. Kubiš commented on the requests coming from the leaders of Serbia's Hungarian minority in Vojvodina to make the notion of personal autonomy Hungary's official policy inside the EU, by saying that "this kind of thing won't happen in Slovakia". "I cannot speak about Budapest's policy toward Hungarian minorities in other countries, but I know what we in Slovakia are doing, since the position of the Hungarian minority in Slovakia is our responsibility," the minister said. "We will not allow talks leading in that direction either on the bilateral, or on the EU level," he emphasized. 23 November

Massive lay-offs expected, gov't to provide subsidies, says Hungary's Economy Minister

Thousands of employees could be laid off in the coming weeks, Hungary's Economy Minister Gordon Bajnai warned at a press conference in Budapest on Saturday, but he added that the

government would provide targeted subsidies to small and medium size ventures to help retain positions. Bajnai spoke following a session of the national board of the minority governing Socialist Party, and said that the situation was not expected to improve in the next few months. Last week's reports alone indicated that 1,760 employees would be dismissed, on top of 1,400 positions that had been eliminated the week before, the minister said. Through re-allocating European Union funds, however, the government has created a pool sufficient to save 100,000 jobs and create 20,000 new ones, Bajnai said. He added that the targeted subsidies would be available for companies employing between 5-50 people. MTI 22 November.

Hungarian state to privatize three film studios

The state asset manager MNV has called tenders for the privatization of three film studios, Objektív Filmstúdió Kft, Budapest Filmstúdió Kft and Hunnia Filmstúdió Kft, which are under 100% ownership by the state. According to a report on Mfor.hu, based on a dispatch by state newswire MTI, there are two rounds to the privatization procedure. First, the MNV will examine the financial background of applicants, in addition to their experience and current activities in Hungarian filmmaking. The winner will be chosen based on the prices offered during the second round. The minimum price for Objektív and Hunnia is Ft 11 million (NZD99,000) and Ft 30 (NZD269,000) million for Budapest Filmstúdió. 21 November

Hungarian PM meets Slovak minority leaders as tensions rise

Hungarian Prime Minister Ferenc Gyurcsány met with representatives of the Slovakian minority in Hungary on Thursday (20 Nov.) in a bid to ease inter ethnic tensions following a riot at a football match. Budapest is still awaiting the results of a Slovak inquiry into 1 Nov. police action during a Slovakian league match in the southern town of Dunaszerdahely (Dunajská Streda), near the border with Hungary, which left 50 people injured. But the police action against the troublemakers - which the Hungarian government deemed inadequate - prompted anti-Slovak protests by ultra-nationalists in Budapest, including a flag-burning rally. Following his talks with leaders of ethnic Slovaks in Békéscsaba, south-eastern Hungary, Gyurcsány pledged to soothe relations between the respective communities. 20 November.

EU signs 6.5 billion Euro loan for Hungary

The European Union has signed an agreement under which it will lend Hungary 6.5 billion Euro (NZD 15 billion) as part of an IMF-led package, the Hungarian finance ministry said in a statement on Thursday (20 November). EU finance ministers cleared the loan for Hungary earlier this month. The ministry said Hungary will have access to the loan for a period of two years and it can draw upon the loan in four parts. The condition for drawing on the first 2 billion Euro (NZD 2.4 billion) tranche is a budget bill submitted (to parliament) for next year which targets a deficit of 2.6 percent of GDP, and contains the fiscal

measures backing this target. The loan, to be raised by the European Commission on capital markets, is part of an International Monetary Fund package of \$25.1 billion for Hungary. 20 November

Fico says Hungarian textbooks problem will be resolved

Slovak Prime Minister Robert Fico has again promised, this time at a cabinet meeting in Komárno, southern Slovakia, that an ongoing problem with textbooks for ethnic Hungarian schools in Slovakia will be resolved. The dispute arose over Hungarian-language school textbooks which used Slovak place-names in the text rather than their Hungarian equivalents. Fico said that each geographical term in the textbook in Hungarian must be followed by its equivalent in Slovak. An amendment to the education law, tailored by the ethnic Hungarian Coalition Party (SMK), currently before parliament, is unacceptable, said Fico, as it requires geographical names to be printed exclusively in the minority language. However, the prime minister said he is happy that the amendment has opened discussion on the topic. He said that the SMK realises that parliament cannot approve an amendment allowing geographical names only in Hungarian 19 November

Big underground thermal lake unveiled in Hungary

An underground thermal lake Hungarian officials say is one of the biggest in the world was unveiled Tuesday (18 November) after its discovery below a Turkish bath in the capital Budapest. "This is the biggest active, water-filled thermal water cave and hall in the world," speleologist Sándor Kalinovits, one of the lake's discoverers, said during a tour of the cave below one of Budapest's more affluent residential districts. The lake, discovered earlier this year, lies in a subterranean hall 86 m (282 ft) long, 27 (89 ft) m wide and 15 m (49 ft) high and belongs to the Janos Molnár cave. 18 November

Hungarian museum dedicated to Imre Thököly opens in Izmit

A museum built in remembrance of Hungarian Count Imre Thököly, who took refuge with the Ottomans and died in Turkey 300 years ago, has been opened in Kocaeli province in Turkey. An inauguration ceremony was held in Izmit on Friday (14 November) for the museum built in memory of the Hungarian noble with the participation of Minister of Culture and Tourism, Ertuğrul Günay, and Hungarian Culture and Education Minister, István Hiller. 16 November

Hungarian economy minister announces Ft 1.4 trillion stimulus package

Some HUF 1.4 trillion in direct subsidies - much of it from a restructuring of EU funding - will be available to Hungarian companies in the next two years, National Development and Economy Minister Gordon Bajnai said at an economic summit in Parliament on Thursday (13 November). HUF 500bn will be available to companies under the New Hungary Development Plan and another HUF 400bn will be available under the New Hungary Rural Development Programme in 2009-2010, Mr Bajnai said. Both programmes

function as frameworks for paying out EU development funding. Some 2,300 exporting SMEs could benefit from the funding, in the form of direct subsidies, loan guarantees and interest subsidies, he said. The EU development funding translates as HUF 1,800bn in orders for Hungary's construction industry, he noted. 13 November

Fourth highest lottery jackpot won

An unidentified person won Hungary's fourth highest lottery jackpot Saturday night, winning Ft 2.3 billion (NZD 20.3 Million) in the "Ötös" lottery. The record jackpot was drawn in November 2003 when another unidentified person won over Ft 5 billion (NZD 44.5 Million). HAC 3 November

Olympian may face charges of terrorism

A Hungarian former Olympic judo competitor was arrested after police found three backpacks containing three petrol-based bombs and numerous other explosive and detonation devices in a Peugeot 206 car at Nyugati tér in downtown Budapest on Thursday (23 October) evening, the National Police announced. Krisztián Tölgyesi, 33, represented Hungary at the Sydney Games in 2000. His parents are members of the group Lelkiismeret 88 (Conscience 88), in which 88 symbolises "Heil Hitler", Népszabadság learnt. Of the bombs found, three could be set off remotely and would have been enough to kill a large group of people. A container full of petrol was also found attached to the devices, along with nine smaller bombs that could be set off at timed intervals, Emergency Police demolition department head Imre Kiss said. HAC 27 October

TV veteran Ágnes Bálint dies aged 86

Television director Ágnes Bálint died on Friday (24 October), one day after her 86th birthday. Bálint was the first children's programmes editor at the state television company MTV from 1958-86. [She is remembered by many for her series "Mazsola".] HAC 27 October

Hungarians third "gloomiest" in Europe

Citizens of the European Union are on average satisfied with the quality of their lives while Hungarians, famous for their tendency to see the glass half empty, have a glum assessment of theirs, according to a survey published on Wednesday (19 November). Europeans rate their life satisfaction with a 7, and 7.5 for happiness, on a scale from one to ten, while Hungarians give themselves a measly 5.6, according to the Dublin-based Eurofound's 2nd European Quality of Life Survey (EQLS). Only Macedonians and Bulgarians see their lives in a duller light than Hungarians out of 31 nations surveyed. Scandinavian citizens were the most satisfied. MTI 20 November

Pharma firms top "best workplaces" in Hungary list

Hungary's best workplaces according to this year's Világgazdaság-Hewitt survey were presented awards on November 13th. Pharmaceutical companies won in both the large company category (GlaxoSmithKline) and in the SME category (Quintiles Magyarország). The second to fifth places in the large company category went to Mars Magyarország, Microsoft Magyarország Kft, Mediaedge:cia and pharmaceutical firm

Novartis Hungária Kft. The rest of the winners in the SME category were Mór's Miklós Radnóti Elementary School, Wrigley Hungária Kft, Johnson & Johnson and Milupa-Nutricia. The survey indicated that Hungarian employees are more satisfied with their workplaces than they were last year, and are more devoted to contributing to the success of their employer. Leaders of winning companies said that employer devotion and satisfaction can be improved with "authentic" communication with workers. 18 November

Gross wages in Hungary rise 8.4% year-on-year September

Gross monthly wages in Hungary rose 8.4pc in the twelve months to September, while net wages increased 7.4pc in the period, the Central Statistics Office (KSH) said on Tuesday (18 November). Real wages calculated with September twelve-month inflation of 5.7pc rose 1.6pc yr/yr in September. Gross wages rose 9.0pc in the business sector and increased 7.1pc in the public sector in the year to September 2008. The average gross monthly wage of full-time employees stood at HUF 190,071 (NZD1,707) in September, a number that stems from an average gross wage of HUF 186,725 (NZD1, 677) in the business sector and HUF 201,445 (NZD1,809) in the public sector. MTI 18 November

Two killed in grenade attack in Pécs

Two people, a man and a woman, were killed in Pécs, SW Hungary, late on Tuesday (18 November) night when someone threw an explosive device, probably a hand grenade, through the window of their home, police reported. Their two children, age three and five, were hospitalized in a state of shock, said police spokesman Péter Zsobrák. The couple had been watching television when the assault took place. Zsobrák confirmed that the victims were Roma, but said that the initial police investigation suggested that the attack had not been racially motivated. The man, he said, "was well-known to police". MTI 19 November

Disgraced Hungarian Olympic champion flees courtroom

Former Olympic champion Péter Farkas fled police custody on Monday after he was convicted as an accomplice in a marijuana-growing operation. The winner of wrestling gold in the 1992 games was sentenced to five years in jail. His brother Károly was sentenced to seven years. Citing illness, Károly went to the lavatory, then escaped from the Pest Central District Court building. Péter followed him some hours later. The court also ordered Péter to serve out a one year prison sentence meted out to him in an earlier procedure. Police have issued new arrest warrants for both of them. HAC 4 November

Budapest Zoo to expand into adjacent amusement park

The Budapest Zoo will be converted from a public collection to a non-profit shareholders company in the first half of 2009, the office of Budapest Mayor Gábor Demszky decided. The zoo will be expanded into the adjacent Vidámpark amusement park. All rides and facilities in the park, excepting those of historical interest, are to be moved out of the park by the end of June. HAC 11 November ■

Kedves Gyerekek!

Ezt az oldalt nektek készítettük. Mivel már a karácsonyra készülődünk, ezért karácsonyi dalokat, verseket kifestőket gyűjtöttünk nektek ebben a számban.

József Attila

BETLEHEMI KIRÁLYOK

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.
Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta - biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem!

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
Úgy hallottuk, megszületél,
szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.
Főtt kolbászuk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyat hat marékka,
tömjént egész vasfazékkal.
Én vagyok a Boldizsár,
aki szerencseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.
Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.
A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.
Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok.

Süssünk mézespogácsát Karácsonyra!

Hozzávalók:

- 250 g méz
- 500 g búzaliszt (finom)
- 100 g vaj
- 100 g cukor
- 1 egész tojás
- 2 tojássárgája
- 1 kávéskanál szódaikarbóna
- citromhéj (reszelt)
- 1 teáskanál fahéj (őrölt)
- 1/2 teáskanál szegfűszeg (tört)

Mézespogácsa elkészítése

1. Melegítsd fel a mézet és keverd el benne a vaját.
2. Melegítsd elő a sütőt 180 fokra.
3. Önts hozzá a mézhez a többi hozzávalót is és gyúrd simára.
4. Nyújtsd ki fél centiméter vastagra a mézes tésztát és szaggasd ki különböző formájú szaggatóval.
5. Kend meg a tetejüket tojássárgájával, esetleg szórd meg mandulával vagy dióval.
6. Süsd aranybarnára.
7. A kihűlt mézespogácsákat tedd süteményes dobozba, sokáig eláll.

Gazdag Erzsé:

HÓEMBER (részlet)

Üdvarunkon, ablak alatt
áldogál egy fura alak;
hóból van keze-lába,
fehér hóból a ruhája,
hóból annak mindene,
szénből csupán a szeme.
Vesszőseprű hóna alatt,
feje búbján köcsögkalap.

Honnan jött, tán Álaszkából
vagy a déli-sarki tájról,
hol a jegesmedve él,
s télen-nyáron úr a tél?

Uramfia, ki lehet?
Mondjátok meg, gyerekek!
"Sem a Péter, sem a Pál,
egy hóember áldogál."

Karácsonyi Üdvözlés

Készíts karácsonyi képet!

Make a Christmas picture!

Sajnos a karácsonyi
készülődésben már nem
jutott időnk arra, hogy
kiszínezzük a képet.
Segítenél nekünk?

We didn't have time to
colour in this Christmas
picture - can you help us
do it?

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

When you read books and magazines, be they from New Zealand, Australia, Hungary or wherever, you feel like the whole world is a big global village. They eat lasagne in America, they eat lasagne everywhere — they may just call it a different name. Or in our case the Hungarians add the special flavours, like paprika, tomato, sour cream, which gives an international dish our own taste. That's why I was surprised when I came across this delicious recipe from Mari Lajos, because she uses fresh fruit in it. I recommend this as a wonderful light summer dish which you can serve with "házi kenyér", that is freshly baked bread. So, with Christmas approaching, when you feel you can't bear to look at any more festive ham or turkey, this light and easy meal will please everybody.

FRUITY CHICKEN LIVER SALAD [ALMÁS-NARANCOS CSIRKEMÁJSALÁTA] — from Mari Lajos (serves 4)

3 oranges	3 tbsp balsamic vinegar
salt, pepper	½ tsp sugar
4 tbsp olive oil	2 smallish red onions
100g butterhead or bibb lettuce	2 small granny smith apples
1 tbsp lemon juice	300g chicken livers
2 tbsp flour	2 tbsp oil
1 tbsp butter or margarine	4-5 sage leaves

1. Wash and peel the oranges, break into segments and then "fillet" the segments catching any juice in the process and pouring it

through a sieve into a container to use for making the dressing. Add to the juice the vinegar, a few pinches of salt, a little freshly ground pepper, the sugar, and little by little the olive oil, stirring vigorously until the sugar has fully dissolved.

2. Peel the onions and slice into thin rings. Wash the salad leaves and dry in a tea-towel or paper towel, breaking off any thicker stems. Wash the apples, cut in half, remove the cores and then cut into thin wedges and brush with the lemon juice.

3. Clean the liver of its membranes and sinew, cut into two and coat in flour. Heat the oil in a frying pan and throw the sage leaves and liver into it. Frying over moderate heat for 5-6 minutes turn the liver pieces regularly, season with salt and pepper and remove from the frying pan. Add the butter or margarine to the oil and meat juices, add the apple wedges and fry for 2 minutes.

4. Arrange the lettuce leaves on a serving plate. Dip the orange segments and the onion rings into the dressing, then together with the apple wedges and liver pieces arrange on the bed of lettuce, sprinkling the remaining dressing evenly over the top when finished.

This dish tastes best when served lukewarm. Serve with freshly baked bread.

Jó étvágyat és boldog karácsonyt kívánok mindenkinek! ■

Klára Du Toit

LEVELEK A SZERKESZTŐNEK

I am looking for one of my old friend. We were at the Technical University of Budapest from 1976 for 5 years. Sandor Forian, born 1956, moved with his family to New Zealand 7-10 years ago. We communicated by email, then I lost him. As I know, they live in Auckland. His wife is Livia, sons are Daniel and Sandor. Can you help me to find them? If you can send me phone or email, I appreciate that. If you can send my data to Forian family, it is great too. Thanks in advance,
Dr. Laszlo Vitvera, email vitveralaszlo@t-online.hu, +36 20 5292447,

Szingtén keresik a Budapesti Új-Zélandi Konzulátuson keresztül a következő személyt: László Köveshegyi, régebben aucklandi lakos, email magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

A nevem Kemény István, Miskolcon lakom. Apai nagyapám édestestvére, Kemény Zoltán az 1956-os forradalom idején emigrált (emlékezetem szerint ekkor 18 éves lehetett), s Új Zélandon, Aucklandben telepedett le. Felesége leányneve Márta.

Három gyermekük született, Kemény András (Andrew), Kemény László (Leslie) és Kemény Richard (Ricky). Kemény Zoltán a 90-es évek elején halt meg nyugdíjasként. Annyit tudok, hogy az ottani adóhivatalnál töltött be magas, talán elnöki pozíciót.

Bármelyik fiával szeretném felvenni a kapcsolatot, bár személyesen csak Richárdot ismerem, 83-ban egyszer idelátogatott édesapjával, mikor én 13 éves voltam, ő pedig úgy 24 körüli, tehát nagyjából 50 éves lehet most. Nagyon hálás lennék:

ifj. Kemény István, email: hung@freemail.hu, tel.: +36 20 991 77 93

CONTENTS

Rajtunk múlik — Szentirmay Klára	3, 13	Gyöngyös Imre: A fa	25
Empowerment — Klára Szentirmay	3, 13	Hungarian Poets: Dániel Berzsenyi	26
Juhász Gyula: Karácsony felé	3	Konzuli közlemények - Consular News	27
3 Darkness after Noon	4-6	Barangoló: Dél-Dunántúl	28, 30
Károly Kisfaludy: Ploughman of Rákos under the Turks	5	Wanderlust: Southern Transdanubia	29, 31
A Köztársasági elnök beszéde	7-8	Hungarian Christmas 2008	31
In the Words of the President	8-9	News about Hungarians in New Zealand	32-33
Mátyás király, 3. rész	10-12	Albert Wass: Magányosság erdejében	32
Gyöngyös Imre Shakespeare-je (I. szonett)	13	Fáy Ferenc: Barátkozás az öregkorral	32
Famous Hungarians: Ferenc Puskás - Paul Hellyer	14-15	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	34-35
Levél Magyarországról — Pekár István	16-17	Gyereksarok	36
Attila József: Kings of Bethlehem	17	József Attila: Betlehemi királyok	36
Karácsonyi pásztorcákák — Tamási Áron	18-19	Gazdag Erzs: Hóember (részlet)	36
Shepherds and Kings	19-20	Let's Cook Hungarian — Klára Du Toit	37
Sussing out Stress - Dr Endre Maurer	21	Letters to the Editor	37
Élő hagyományok: Finom porcelánok, 2. rész - Szegedy Krisztina	22	Contents	38
Living Traditions: Fine Magyar Porcelain, part 2 — Krisztina Szegedy	23	Value of the Forint	38
Szellemi értékeink: Berzsenyi Dániel	24-25	Hungarian Communities in New Zealand	38
		Impresszum	38
		László Mednyánszky's paintings	39-40

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 29 NOVEMBER 2008
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	258.27
USD United States Dollar	213.61
GBP United Kingdom Pound	312.38
CAD Canada Dollar	164.29
AUD Australia Dollar	133.24
NZD New Zealand Dollar	111.94
CZK Czech Republic Koruny	10.20
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	68.29
ROL Romania New Lei	68.34
RUR Russia Ruble	8.52

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2008/2009-es előfizetési évének harmadik, vagyis a 2009. márciusi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2009. február 15-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni.

Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és emailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacírn: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the third issue of the 2008/2009 subscription year, the March 2009 issue is **15 February 2009**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. email or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND**AUCKLAND HUNGARIAN CLUB**

President: Robert Wiener

PO Box 109-138, Newmarket Auckland

Tel: +64 9 449-1760

Email: robertw@cantab.net

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy-Popp

1 Raroa Rd, Kelburn Wellington

Tel: +64 4 475-7775

Fax: +64 4 475-5555

Email: ivanbrody@gmail.com

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth

11 Hardy Street, New Brighton Christchurch

Tel: +64 3 355-7448

Fax: +64 3 355-7458

Email: toth2@xtra.co.nz

HUNGARIAN COMMUNITY IN DUNEDIN

Coordinator: András Pálmay

79 Oakwood Ave Dunedin

Tel: +64 3 453-6046

Email: palmay@xtra.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay

Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay

Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2008

all rights reserved/minden jog fenntartva

ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington.

Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers.

Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Hungarian Consulate-General.

The bulletin is published every third month, commencing in September. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$35.00, students and beneficiaries, \$30.00; NZ\$40 to Australia, NZ\$45.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó" or by direct debit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01.

MEDNYÁNSZKY, László

(1852, Beckó - 1919, Vienna)

Mednyánszky was a student at the Technische Hochschule in Zurich from 1870, at the Munich Academy from 1872 and at the École des Beaux Arts, Paris, in 1873-75, where I. Pils was his master. The pictures of this period reflect the influence of the Barbizon School, especially that of Corot. He visited Szolnok in the autumn of 1877 where his pictures became airier and lighter as a result of Pettenkofen's influence. He carried out a study tour in Italy in 1878. He had a studio in Vienna in the early 1880s and visited Hungary regularly. After the death of his mother, he withdrew to Nagyőr in 1883. The following year he hired a studio in Budapest and from then onwards participated in exhibitions at the Fine Arts Gallery. From 1889 to 1892 he stayed in France and the influence of impressionism became apparent as an airy style replaced the greyish-melancholic. In 1892 he drew landscape sketches for Feszt's cyclorama in Máramarossziget. Mednyánszky was in Budapest when World War I broke out, subsequently travelling to Galicia, Serbia and South-Tirol as a war-drawer. His shocking war experiences are reflected in a number of his paintings and sketches (in Serbia), his art enriched with a humanist message. Beside landscapes, the other major group of his art is represented by his outlaw paintings, forerunners of his works about soldiers. He was one of the greatest Hungarian critical realist painters.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- 1. Guard on the Danube)
 - 2. Pensiveness
 - 3. Angler
 - 4. Tramp with Cigar
 - 5. Part of a Courtyard with Well
 - 6. In Serbia

LÁSZLÓ MEDNYÁNSZKY: TREES WITH HOAR-FROST